

ואומר עוד ברלח עמדי שהיה שרשה בה כי אין הרלח מאותיות החוספות, אך היא מאותיות התמורה כאשר יחכאר לך בשער הסמוך לשער הוה; ועמדי לשון אחר בענין עמי. ואתה רע לך.

ש ע ר ז.

באור תמורת קצת האותיות בקצתם.

דע כי אמות אותיות התמורה הן אותיות הרפיון, וכבר הוכחו הרמיונים בתמורת קצתם בקצתם בספר אותיות הרפיון ובספר ההשגה. ויש שחמצא התמורה בולחם מאותיות אם מפני שהם קרובים במוצאיהם או שהם מתרמים בצורתם או בעבור אשר האות התמורה בה יותר קלה עליהם או לולת זה מרעוהם.

א. האלף המירה אותה מההא באחכבר יהושפט (דכ"ב כ' ל"ה) שיקרו התחבר כמו את האלדים התהלך נח, ובהארש ארש להם (ויחזקאל י"ד ג') אשר עקר הדרש כמו הנחן תנחן (ירמיה ל"ח ג'), ובאשבים ודבר (שם כ"ה ג') כי הוא מקור השכים, וביקראו לפניו אברך (נחמיה ט"ז ט"ג) אשר עקרו הכרך, כי הוא מקור מן ויברך את הגמלים (שם כ"ד י"ח), והענין שהיו קוראים להשתחוות לפניו כאלו היה איטר לעם קרעו על ברכיכם כרעו; ובאשחוללו אבירי לב (תהלים ע"ו) אשר עקרו להיות השחוללו פעל חילף, ובכל מלבושי אגאלתי (ישעיה ס"ג ג') עקרו הגאלתי כמו הגדלתי, השמעתה; ובאת יתר האמון (ירמיה כ"ב ט"ו) אשר עקרו ההמון, ובאוכרה (ויקרא כ"ד ז') אשר עקרו הוכרה על דמיון הפזלה כי הוא מהוכיר כמו הכרת פניהם (ישעיה ג' ט') מהכיר וכמהו רוח והצלה מהציל, ומשקל הכרה והצלה, הפעלה, כי הפאים שלהם ומהם נגזר נבלעות, יורה אותך על זה אמרם: יצר שונא (משלי כ"ו כ"ד) יצר אלהים (נחמיה ט"ז ט"ז), יצר נפשם (ויחזקאל י"ד י"ד), וכמו הבנין הוה מאשר העין שלו מאותיות העלה כמו והנחה למדינת עשה (שמות) עקרו הדינה ע"מ הפעלה, וכאשר היתה היוד עלולה (בשמה) העתיקו חנועה אל הנון, וכמהו עוד להנפה גוים כנפת שוא (ישעיה ל' כ"ח). — וכבר המירו האלף מההא במצאתי און לי (הושע י"ב ט') ר"ל הוה, הלא תראה שהוא אומר אך עשרתי. וכבר המירו אותה מהו כונרמו נאות השלום (ירמיה כ"ב ל"ח) כי הוא כמו יח כרח דעים (לפניה כ' ו') והוא קבוץ נוה משלח (ישעיה כ"ז י'). ואומר כי האלף בבר המירוה מן היוד ומן הואו בפעלים הקלים אשר עיניהם מאותיות העלה ובשמות אשר עיניהם מאותיות העלה גם כן, כמו שב וקם וחס ורש מהפעלים⁽²⁾ וכל השער שלהם, וכמהו דג ורש מן השמות, ונהפכו אלה העינין לאלף בעבור שהוא במקום חנועהם וכבר נפתח מה שלפניה, ויש שחחקים האלף הואת במכתב במקצה המלות כאשר הוא קיימת ברבור כמו וקאם שאון (הושע י' י"ד), ראמות לאויל חכמות (משלי כ"ד ז') ורמה בנויה על רם. והחקיימה עוד באחר עשיר ואחר ראש (ש"ב י"ב ח') מביאים דאג

⁽¹⁾ ודעת כדלכ"ע כפ' טקן (מ"ח, ט"ג) שכול חלף חיתן ונעמות נדכסם שם חכסם וזלוח תחת חכסם ודבר כמו שגיה כמלקע נלוהל יוסף.

⁽²⁾ והמירו כו' נכז קוס וחוס והיוד נדיש נלף נענעל וכן נעמות רוח דוג חל חלף נענעל רש ורג.

(נחמיה י"ג י"ו) וזולתם מהשמות שהעין שלהם עלולה (לעיל דף 5 — 6). וכבר המירו האלף מאחת אותיות הכפל בימאסו כמו מים (מהלים כ"ח ח') אשר עקרו שיהיה כמו וימסו אסוריו (שופטים ט"ו י"ד) והוא על השלמות וימסו, והבליעו הנח בנע בוימסו אסוריו והמירו אותו באלף בימאסו כמו מים, וזה הוא דברי בעורי גע וימאס (איוז ז' כ') ר"ל עקרו שיהיה כמו וימסו לכב העם (יכנעז' כ') ועקרו על השלמות וימסו, ובאשר רצו להשלים בנינו ראו שהמרת אחד מן הכפלים באלף יותר קל עליהם מהראותו. וכן אומר כאשר בואו נהרים ארצו (ינעיה י"ח ז') שעקרו בזו והמירו אחד מהכפלים באלף, והוא דברי בבלא יומו חמלא (איוז ט"ו ל"ב) שעקרו חמלל, כלומר חיכש וחכרת מוקטפת מלילה בידך (דברים כ"ג כ"ז) וממה שאמרו כברייתא מוללו ומריח בו (נדה כ"ח). וכבר המירו האלף מהיור באלפי שנאן (מהלים ס"ח י"ח) עקרו שגן כמו קין כלומר שונים אלה מאלה, ובשניאות מי יבין (שם י"ט י"ג), כי עקרו שיהיה כמו עליות מרוחים (ירמיה כ"ב י"ד). וכבר המירו האלף במכתב מהא ואע"פ שהדבור בהם שוה בכמו ושנא את בגרי כלאו (מ"ג כ"ח כ"ט), קראינה לי מרא (רות ח' כ'). וכבר באר זה רבי ר' יהודה במאמרו הראשון מספר אותיות הסתר (כ"ח ס' כרפיון) (דף ט') והביא שמה בכלל המין הזה ר"ל מה שיכתב באלף במקום הא כי הפשוט כעגלא דשא (ירמיה כ' י"ח) ואיננו נכתב כי אם כהא והמסורת עליו לית דבוותא וכתב הא, אבל מפני שהגיענו על אחד הגדולים שהוא חופש על ר' יהודה בחשבו כעגלה דשא שהוא מדרש חטים (ד"ח כ"ח כ') ואם הוא אצלו כחוב באלף, והוא חושב אותו—מכי דשאו נאות מרבר (יוזל' כ' כ"ג) וישים האלף אשר טעה בה שרשיה לא מוכרת מהא כמו שאמר ר' יהודה, ויאמר כי פרוש דשא שהוא רועה הרשא וטועה בזה, ראיחי ואבאר לך אופן הטעות בזה, ואומר כי התאר לומר מן הפעלים אשר הם מבעלי האלף יבא על משקל פִּיל כמו טמא, מלא, צמא, וי"א חמנו לנקה ע"מ פִּילִי כמו מלאה טמאה, צמאה, ורוח נכאה (משלי י"ז כ"ג). שואו נאות מרבר מן המין הזה מהפעלים, ויצא מזה שיהיה התאר לנקה מכי דשאו דִּשְׁיִי לא דשא, והחבר מרהקשה הוצא כי כעגלה דשה מן דש חטים ואפילו אם יכתב באלף כאשר חשב ר' יהודה¹. ודע כי זכרוננו המורת האלף כהא במכתב אין אנחנו חייבים בו ולא מוטל עלינו, כי כונתנו אינה אלא מה שהוא אומר ברבור ובמכתב יחד לא במכתב בלבד ולא הביאנו אותו הנה אלא בעבור מה שנתגלגל בו מן ההועלת הוצא. — וכבר המירו עוד האלף מהו העוטפת הנופלת על הבית והמס והפא בין שתהיה אחת האותיות האלה נחה בין שתהיה נעה, והומרה עוד מהו העוטפת הנופלת על כל אות נחה איוז אוח שתהיה²); ואלה השתי חמורות אינם כי אם בדבור בלבד ולא במכתב.

¹ המחלקת הזאת היא מחלקת דונס עם מנחם בן סרוק, אשר הכיח כעגלה דשא בערך ד' והציג עליו דונס בעבור שהוא כתוב באלף, וגם טפשי הענין, כי אם ננכה שם דשא מדיח היתה כעגלה דלה נחה ורעה, ולזה חשב כי העגלה האוכלת דשא נקראה דשא כפשר נקראה הזור האוכל כלום כחמור טמא (משלי ט"ו י"ז). והדא"כ נלחמות מסכים צ"ס הדונס טפשי להזכירו, ואמר דשא ע"מ מלח ולנקבה דִּשְׁיִי וכאשר האלף היא נח נעלם חסרו ההא נכתבנו שני נחים נעלמים.

² ר"ל אם אחד מהותיות נ"ט יבא אחר ולו החבור והוא מקובץ באורק יקלח כמו אלף מקובץ, כמו יפתח אהל עמד, ובה' אל תמדרו, יפשיה ידו, וכן כשיהיה אחריו

ב. הבית הומרה מהפא בשוכך (ע"כ י' י"ו) ושופך (דכ"ל י"ט י"ח; רע"ט מועט מ"כ כ').

ג. הגימל הומרה מהכף כאל יחסר המוג (ע"כ ז' ג') משפטו המסך, ממסכה יינה (מצלי ט' כ').

ד. הרלח הומרה מחיו החפעל בהורמנחון למאמר קרמי (דמיל כ' ט'), וכבר בארתי בספר ההשגה כשער זכה ממנו בוכרי רחצו הזכו (יזעיה ח') שעקרו הרזכו והמירו הרלח ביון והבליעוה כאשר בארתי בספר ההשגה והעמדות המופת עליו¹), יבקש מה שנאמר בו שמה. ויחכן לומר ברלית וריש הרר (נלשית ל"ו ל"ט) והרד (דכ"ל ט' כ'), רדנים (נלשית י' ד') ורדנים (דכ"ל ט' ז'), חממן (זס ט' ט"ל) וחממן (נלשית ל"ו כ"ה) וריפת (זס י' ג') וריפת (דכ"ל ט' ז'), דעואל (נמלני ט' י"ד) ורעואל (זס כ' י"ז) שהאחד מהם חמורת האחר כאשר קרה מהם כהדאה והראה, כי אשר נאמר בהם בחזרה כהנים (י"ט י"ד) ברלית ואשר במשנה חורה (י"ד י"ג) בריש שניהם שני שמות למין אחד בדברי קצת החכמים (חולין ס"ג); ואני עתיד לבאר זה באות הריש מספר השרשים.

ה. ההא המירוה מאלף ואחכם הוציא מחוכה (יחזקאל י"ח ז') ר"ל אוציא; הושיע את עמי ישראל (ע"כ ג' י"ח) ר"ל אושיע. ובהחיו לאכל (יזעיה כ"ו ט') כי הוא מן אחא בקר (זס כ"ח י"ד), ובהיך יוכל (דמיל י' י"ז) ובלהטיהם (זמות ז' י"ט) כאשר באר אותו ר' יהודה במאמרו הראשון מספר אוציות הסחר כשאמר בלהטיהם כמו שהוא בלאטיהם כי הוא מן לאט אח פניו (ז"כ י"ט ה') ודבר נכונה בזה; אבל חשבו עליו אנשים שרצה בדבר הזה כי בלאטיהם נמצא במקרא וישימוה טועה, ולא רצה אלא שעקרו בלאטיהם, ושהוא" כמו בשוה, כי הוא מלאט אח פניו, והומרו האלף בהא, ואחר כן אמר ויש שירפו האלף הואח ויאמרו בלטיהם (זמות ז' כ"כ). וכבר המירו ההא פעמים רבות מאחד הכפלים בכמו זכה, חיה וחרה כאשר בארנו בפעלים שהלמד שלהם מאוהיות העלה אשר הביאונם בספר המסחלחך (כ"ח ההגה), כי רחצו הזכו (יזעיה ח') מענין זכו נוזירה משלג (ח"כ ד' ז') ואע"פ שאיננו מעקרו כאשר בארנו שמה, וכי וחייח ורביח (דברים ל' י"ו) מענין חיים כלכם היום ואע"פ שאיננו מעקרו, וכי כל הנחרים כך (יזעיה ט"ז י"ט) וחרה אף ה' מענין ושכן חררים (ירמיה י"ז ו') ואם איננו מעקרו. וההא המירוה עוד מחיו במאין הפוגות (ח"כ ג' ט"ט) משפטו חפוגות כמו תרומות תבונות חשובות, והוא נגזר מן ויפג לבו (נלשית ט"ז כ"ו) על כן חפוג חורה (חזקוני ח' ד') אשר פרושו רפיון וחלושח וספק. והמירוה עוד מהנון בלכל זנות יתנו נדה (יחזקאל י"ז ג') משפטו נדן כי הוא אחר מואח נחח אח גרניך (זס). והמירוה מן היוד אשר הוא כנוי הנקבה באמרו (נחום כ' י"ד) קול מלאככה כאלו אמר מלאככי, בעבור שההא גם כן לנקבה, וכאשר המירו עוד להיוד הואח בתו באמרים (ע"כ כ"ה ל"ד) וחבאת לקראתי, ומשפטו וחבאי.

ו. ההא הומרה מההא בכמו (מצלי כ"ג ה') כי עשה יעשה לו כנפים,

אות נח חזכו אות עיניה כמו ישיפתם יקראתם חזקתם. ור' יהודה כתב הטעם בעבור כיות הווא כד על הלשון, וכן ירשם מקדמוניו דור אחר דור.

¹ ועופתיו כעס כלי ספק הרלויות אשר הכיל ר"ש פרמון שרש זכר מלשון התלמוד ע"כ.

בניה בניה¹ (נ"ל ח' י"ד) כאשר בארנוהו וקרבנוהו בספר הקרוב והישר. ופעמים שיכתבו אותה ואז על המבטא. והומרה עוד מההא בלא שלתי (ליוג ג' כ"ו) ווולתו. 7. היוז הומרה מהסמך באל יחסר המוג (ש"ס ו' ג') עקרו המסך מן מסכה יינה (מזל ט' ז'), כלומר לא יעמד מבלי בשם. והומרה עוד מהריש בכמראה הבוק (יחזקאל ח' י"ד). והומרה מהרלית אשר היא תמורת החו של התפעל ברחצו הוכו.

מ. הטיח הומרה מתיו התפעל בכמו וילכו ויצטירו (יהושע ט' ד'), הצטידנו, אוהו (שס ט' י"ג); מה נצטרק (נלשית ט"ד י"ו). וכבר הביאנו המופת הגמור על זה בשער זכה מספר ההשגה.

י. היוד הומרה מהו בארבע מלכיות (דמאל ח' כ"ג) והוא שהיוד הואת היא בעיני תמורת חו מלכות ועקר המלה מלכותות והיה זה ככר עליהם. וכבר שמשו אנשי המשנה בכמו זה ואמרו בקבוץ פרפרת פרפריות (לנות סוף פ"ג) ועקרו פרפרותות והמירו החו ביוד, וכבר המירו היוד הואת באלף ואמרו פרפראות ובדבריהם שלש איסניית עושין מלאכה בע"פ עד הצות (פסזיס פ"ד ט' ו') והוא קבוץ אומנות ועקרו אומנותות והפכו ואז אומנות ליוד והבליעוה ביוד המומרת מהו אומנות ונדגשה בעבור זה והניעו מה שלפניה בשבר כי השבר מהיוד ואלו היו משאירים הואו כאשר היא כמו שעשו העבריים במלכיות היה נכון. ואפשר שיהיה זה נמצא בקצת הגרסות, אבל גרסתנו באשר ספרתי לך. ואמרו בקבוץ העניית, העניות, המירו החו ביוד והבליעו בה יוד תענית. והוא היא הקשתי באמרם גלח עליות (יהושע ט"ו י"ט) בקבוץ את גלח עליות (שזשיס ח' ט"ו) ועקרו עליותות; והמירו והבליעו החו בעליות על הפנים האלה מומרת בהא אשר היא למד הפעל. וכמהו עוד ואבדהם את כל משכיותם (נמדנר ל"ג כ"ג), בקבוץ ואבן משכית (ויקרא כ"ו א'), ועקרו משכיותהם והמירו והבליעו. ויש לנו בתענית ועליות ומשכית הקשה אחרת עוד היא יותר ראויה להם, והיא שנאמר כי משפט תענית להיות תענית ע"מ תאניה ואניה (יעזיה כ"ע ז'), וקרה לה מה שקרה באמרם שערוריה (הושע ו' י') ושערורות (ירמיה י"ח י"ג), יהודיה (דנ"ל ד' י"ז) ויהודית (נחמיה י"ג כ"ד), תחתיה (תהלים פ"ו י"ג) ותחתית (דברים ל"ב כ"ג), והיא ההקשה בעליה ועליות ומשכית ומשכית. ומשקל עליה פעילה כמו בצפיתנו צפינו (מכה ד' י"ז) ומשקל פשפיה פשפיה על רמיון אני מנגינתם (שס ג' ס"ג), והבליעו יוד המשך ביוד הנהפכה מההא אשר היא למד הפעל. ועל הדרך הואת יהיה עליות על אפניו, כי הוא קבוץ עליה, והיא ההקשה במשכיותם ותעניות ווולתם; אבל מלכיות היוד שלו תמורת חו מלכות. ואחה רע לך.

1. לפי הנראה יש כזה ט"ס וז"ל לדברי ר"י, אשר אמר כי נשי הפסוקים האלה כולו הומרה טכא, ע"ז כולו וכן כ"ו, ונאמת טכא הטענה בנו נבית מן חד חד וזו כמון; אבל לא נמלח נוסחא הואת לא נכ"י ולא כספרי הדפוס, וגם ר"ש מנור"י אשר ידיו רב לו נעניקים האלה לא העיר מאומה על זה, גם רד"ק טנית נכח נהא נמלול קל"ד. ור"י חיוג כתב להפך, וכתב הא תמורת וזו כמו פכח פכית, כי עשה יעשה לו כנשים. ונאמתי את פי אהודי החכם נעצר הנקי נמסורה, ואמר ל, כי אין למנוק על הטענה אשר תנחמי נה יתדתי לפי ש"ס נכ טכא טעיות כמו שמה ג"כ אלה וכחש ג', ודעתו כזה, כי נתחלק להסופר הפסוק נמללי עם אותו דמחזקל ל"א י"א, ע"ז יעשה לו כדענו, וכוז מן ד' דמתינן ולו עפ"ה, וכן נתחלק לו כף בנזן הפסוק הנשי וז"ל כ"ו נכ"י (יעזיה כ"ב י').

ב. הכף הומרה מהבית בכי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם (זכריה נ' י') משפטו בארבע כבית, וכמהו כרות קדים אפיצם (יזעיה י"ח י'). והומרה עוד מהבית באמרו כאשר ילכו (הזע ז' י"ג) משפטו באשר ילכו, כלומר באיזה מקום שילכו, ובאמרו עוד וברמי בניך (יחזקאל ט"ז ל'). ויתכן שיהיה כמוהם כחצות הלילה אני יוצא (זמות י"א ד') והראיה על זה אמרו (זס י"ב כ"ט) ויהי בהצי הלילה. וכבר הומרה מן גימל בוכנה אשר נטעה ימינך (תהלים פ') ומשפטו וגנה. — **ל.** הלמד המורה מן הבית בוישבו אתו לארץ (ליוזנ' י"ג), ונפלו לפניכם לחרב (ויקרא כ"ו ז') והרבה וזולתם, והמשפט בארץ, בחרב; וכבר זכרנו מהרומה לזה כלל מספיק בשער אשר לפני זה. והומרה מן הריש החדע מפלשי עב (ליוזנ' ל"ז י') הוא אצלי כמו אם יכין מפרשי עב (זס ל"ו כ"ט) ר"ל הברקים המהפרשים ממנו. **מ.** המם הומרה מן הנון בהתנים הגדול (יחזקאל כ"ט ג') ר"ל התנין. והומרה ממנה עיר במף חקברם (הזע ט' ו') הוא כמו נף (יזעיה י"ט י'), וכית הרם (הזע י"ג כ"ג) הוא כמו הרן (נמדנר ל"ב ל"ו), וכמהם (ז"ט י"ט ל"ח) הוא כמהן (זס י"ט מ"א), ובאמרו אנה המה מוליכות את האיפה (זכריה ה' י'). והומרה מהא בכמו אמרם אביה (דכ"א ג' י') ואבים (מ"א י"ד ל"א) שם איש.

נ. הנון הומרה מהמם באמרו והנה באו עד חוק הבית (ז"ט ד' ו'), המשפט המה; ובמלכין (דניאל כ') וחיון (זס ז' י"ג), את קול הרצין העם (מ"ב י"א י"ג), לעשרות אלה צרנין (מ"א י"א ל"ג), קח לך חטין (יחזקאל ד' ט'), הנה ירעחין (יזעיה מ"ח ז') — הלהן השברנה — הלהן הענגנה (רות ה'), ובשופם (נמדנר כ"ו ל"ח) שפופן (דכ"א ח' ה'), גרשום וגרשון (נרלזית ט"ו י"א דכ"א ו' א') והומרה מן הלמד בלשכה ונשכה (נחמיה י"ג ז' ח') ובמעין גנים (ז"ט ד' ט"ו) משפטו להיות גלים כמו גלח מים (הזע ט"ו י"ט), והראיה על זה אמרו באר מים חיים והענין בהם אחר, אך ספר המעין בגלים לרוב המים היוצאים ממנו; וכן אומר בגן נעול (ז"ט ד' י"ב) שמשפטו שיהיה גל נעול כמו שנאמר מעין חתום, הענין אחר, ואם המלות חלוקות, וזה יאמר במלאכת הצהות ההרמות ר"ל השתנות המלות עם הרמות הענין. וכבר המורה עוד באחתן זונה (דננים כ"ג י"ט) מן הא אחנה המה לי (הזע כ' י"ד). וכבר הומרה הנון מאחד הכפלים בלשמיר מעוניה (יזעיה כ"ג י"א) משפטו מעוניה ברגשות קבוץ על ראש המעון (זופטים ו' כ"ו) והמירו הנון מאחד הכפלים, כי מעון נגזר מעוון וגבור (תהלים כ"ד ח'), בעוון עינוה חתום (מזלי ח' כ"ח). וכן אמרם חסדי ה' כי לא חמנו (ליוזנ' ג' כ"א), ר"ל כי הנון בו המורה המם והעקר בו חמו ברגשות. וכבר המידות בריש בנהום בענה (נחמיה ז' ז') ורחום נענה דכ"א כ' ב'). ויש שחומר בהא הנקבה בכמו הנית מסע ושריה (ליוזנ' מ"א י"ח), וילבש צרקה בשרין (יזעיה כ"ט י'), אחנה המה לי (הזע כ' י"ד) מן אחתן זונה.

ע. העין הומרה מהחית בעושו ובאו (יחל ד' י"א) רצה חושן.

צ. הצרי הומרה מוין ביחפץ ונבו כמו ארו (ליוזנ' מ' י"ג), רצה יחפו מבי לא בחפון תצאו (יזעיה ל"ב י"ג), כלומר. כי הוא ממחר תנועתו ואם הוא גדול כמו ארו; ואמרו כמו ארו ספור לונב.

ק. הקוף הומרה מרגימל בויצקו את ארון האלהים (ז"ט ט"ו כ"ד) משפטו ושינו, וזאת היא רעת החרגום באמרו ואקמו יח ארונא¹.

¹ חלל וילקס לפני ה' ניהושע ז' כג הוא משרז לוק לו ילך ולכן תרגם העתתגם ולתיכונן.

ש. השין הומרה מחו התפעל כלמה חשומם (קסלת ז' יו') כאשר אמרנו בהשגה יבוקש שמה לרעתו.

ת. והתו הומרה מאלף בבנוי לתלפיות (ע"ד ד' ד') כי הוא נגזר מן חאלף ארחותיו (מזלי כ"כ ב"ה) ופירושו למודים, כלומר שכנה אותו בנין עליון שיהיה למוד לעוברי דרכים; ועקרו אלפיות על משקל תחחיות ארץ (ישעיה מ"ד כ"ג). והערכ גם כן עשו מה שרומה לזה באמרם ותראת מן ורת והמירו הואו לחו, ובאמרם תכמה ותכאה¹) כי החוץ האלה מומרת מווי; והומרה החו מהא באנכי תרגלתי (העזע י"ח) כי הוא ממין מה שאומרים רבוחתיו ז"ל מפני הרגל עברה, כאשר הומרה מכמו ההא הואת עוד כמלת ותפוצותיכם (ירמיה כ"ה ל"ד) שעקרו והפיצותיכם כאשר אני עתיד לזכרו כשער המלות הורות. והומרה מהא הנקבה בשפעת אני רואה (מ"ט ט' יו'), אם אתן שנת לעיני (תהלים קל"ב) ושכרת ולא מיין, (ישעיה כ"ח כ"ח) ושכרת לנשיא (יתחקל מ"ו י"ח), כי אולת יד (דברים ל"ב ל"ז) וכקמרת כי העקר ישימו קטורה (ע"ג י'), ובחפארת כי הוא כמו מקל חפארת (ירמיה מ"ח י'), ובאין לא עזבה עיר תהלה (ירמיה מ"ט כ"ה), ובנשאת זהב וכסף (מ"ח י' כ"ג), וכמלת כמוצאת שלום (ע"ח י'), העקר נושאת, זהב, מוצאת שלום, כמו הלכה היא (ירמיה ג' ו') וכולת זה הרבה. ותומר מן הא הנקבה עוד בסמוך. והמירו התו מייד כנוי הנקבה באמרם ותכאת לקראתי (ע"ח כ"ה ל"ד) המשפט והכאי (לעיל דף 42). כי התו עוד לנקבה. כבר התבאר ממה שהביאנו חמורות האותיות קצתם בקצתם, אבל מה שהיה כמו פור נתן לאכיונים (תהלים ק"ט ט') ובזר עמים (ע"ח ס"ח ל"ח) וכמו עלץ לבי בה' (ע"ח ט' ח'), נתעלסה באהבים (מזלי ז' י"ח), ותעלזונה כליותי (ע"ג ט' ט') וכמו מכף מעול וחומץ (תהלים ע"ח ד'), וחמאי חמם נפשו (עזלי ח' ל"ו), וכמו שחק וצהק, צעק וזעק, מצער ומוער וכל אשר ימצא לו שמוש וגזר ממה שרומה לזה, הנכון אצלי לאמר בו שהם לשונות שונות מאשר יושמו מומרים קצתם בקצתם, כי הכל כושמש בו ואין מיוחדת אחת משתי המלות בדבר וזלת האחרת. כי אחת כהנה ראויה שחיה מומרת בחכרתה יותר מן האחרת, ועל כן היה נכון אצלי שיהיו לשונות שונות, והוא הדין כמה שיראה בו ההפך, רצוני לומר כאשר נמצא פעל שמשחמשין בו על איוה סדר שיהיה מאותיותיו ומצאנו פועל אחר כענינו משחמשין בו גם כן ויראה מסדר השני פעלים כי האחר מהם הפוך מהשני, הנכון אצלי שיאמר בהם שתי לשונות שונות כי אין האחד יותר ראוי שיהיה הפוך מחברי מן האחר, כאשר נאמר רגע הים ויהמו גליו (ישעיה נ"ח ע"ו), כבחו דגע הים (איוז כ"ו י"ב), למען הרגיע את הארץ (ירמיה נ' ל"ד) שהיא לשון כפני עצמה ואינה הפוכה מן גוער בים (תמוס ח' ד'). וכן נאמר עוד כלשון גוער בים שאינה הפוכה מן רגע הים, ואם המלות קרובות אלה לאלה וענינם אחר. ואיני אומר שהוא מונע מן ההפך לגמרי, אבל אני בוחר כזה וכדומה לו מה שאמרתי לך; אך שלמה ושמלה, כשב וכבש וזולתי ממה שרומה לו מה שאין לו שמוש יאמר בו כי אחר מהם הפוך מן האחר. ואם יאמר בכל אשר תראה בו החמורה שהוא מומר קצתו בקצתו ובכל אשר יראה בו ההפך שהוא הפוך קצתו מקצתו, אינו מויק. ואנשים מאנשי עיון מקפדין שחיה מלה הפוכה מאחרת ושחיה עוד מימרת מאחרת,

¹ ורת ירש תראת ירושה; וכס עלנ תכמה לשון עלינות; וכא עמך תכאה לשון עמיכה.

ומה שבארנוהו בהלפיות, בהפנות, ווולחם ממה שלא יתכן בו לומר שהוא לשון כפני עצמו, ומה שהראינוהו מחמורות המית והרלית בחי ההפעל יבטל רבריהם ודוחה מענתם ואין להם מענה, ואחרי דע לך. —

אמר המחבר, מפני שהשחנות החנועות קצתם בקצתם מין חמורת האוחיות קצתם בקצתם ראיתי לסמוך לשער הזה וזכרון קצת ממנו ער שיהיה חבורנו זה כולל רוב דיני הלשון בעורח האל.

ש ע ר ח.

במה שישתנו תנועות מן קצתם אל קצתם.

רע כי מה שישחנה מהחנועות קצתם אל קצתם בא הקמץ במקום הפתח בכמו: וְהָיָה לֹא הַמִּלְחָם וְהַחֲפִיל לֹא חָחֵלַח (יחזקאל ע"ו ח') משפטו שיהיה כמו הַשִּׁפְּבֹּ אוּחֹם ארצה (ע"כ ח' ב'), ועוד נוסו הַפִּי (ירמיה מ"ט ח') המשפט בהפנו שיהיה הרא בפתח כי הוא צווי מהפנה ערך (ע"כ מ"ח ל"ט) ועוד יִהְיֶה לֹא נִפְדָּה (ויקרא י"ט כ') בקמץ במקום הפתח כי הוא מקור הפהרה ועוד כי מִשְׁקֵל הַכֶּסֶף (והוהב') (עזרא ח' ל') וְיָמֵי הַמֶּלֶךְ מִן רַבּוּשׁוֹ (דכ"ג ל"ג ג') הם קמוצים ואם הם סמוכים והשעור שלהם פתח. וכבר שמו הקמץ במקום הסגול בכי היום ה' נִרְאֶה (ויקרא ט' ד'). וכבר שמו הקמץ במקום חירק בְּשִׁבְכִי אוּחָה (יחזקאל ל"ב כ') משפטו שיהיה כמו משכו וקחו לכם (עמות י"ב כ"א), וכמרו ושערו חרבו מאר (ירמיה ב' י"ב) ועוד פִּכְי עֲלֵינוּ (עופתים ט' י') שִׁמְחֵי וְיִלְּי (לפניה ג' י"ד) פָּרְחֵי וגו' (פסוק ח' י') ועוד פָּרְבֵה אל נפשי גאלה (תהלים ס"ט י"ט). וכבר שמו הקמץ במקום השורק אך כמה שלא הוזכר פועל הרבה מאר כמו שִׁדְּיָה נְנוּה (נחום ג' ג') הִכִּיתָ מִנְהָה וְנִכֵּךְ (יחזקאל ח' ט'), כל ימי הַשָּׁמַיִם (ויקרא כ"ו ל"ד) כליל הַקִּסֵּר (ע"כ ו' י"ז), שֶׁשׁ פִּשְׁיִר (עמות כ"ז), הָרֵאָה לְרַעַח (דברים ד' ל"ה). וכבר שמוהו במקום הסגול בואשעה בחקך חמיר (תהלים קי"ט קי"ז), כִּד הַקִּמָּה לֹא תִכְבֶּה (פ"א י"ז י"ד) נִשְׁחַפָּה וְנִרְאֶה יַחֲדָה (ישעיה מ"א כ"ג). וישימו השורק במקום הקמץ בכמו הללוהו כרב גרלו (תהלים ק"ג ב') מלא קמצו (ויקרא ב' ב') ולקרבן העצים (נחמיה ו' ל"ה). ושמוהו במקום הפתח בכי גנב גנבתי (נחמיה ט' ט'), וזכר ה' לְדוֹד אֶחָד כָּל עֲנוּתוֹ (תהלים קל"ב), משפט גנב שיהיה כמו יסור יסרתי יה (ע"כ קי"ח י"ח) וענותו שיהיה על רמיון וכסיתי בכבודך שמים (יחזקאל ל"ב ז'); ויחכן שיהיה כמרו ואמר הלחתי היא (תהלים ע"ז י"ח). ורע כי כף וכסיתי בכבודך שמים איננה רומה בענין לכף בכלחך מחטא (יחזקאל ע"ג כ"ג) ואע"פ שהמקורים סמוכים לשניהם, והוא שהמכנה בכבודך פעול בו והמכנה בכלחך פועל בו, אבל נשחזה המבטא בהם בעבור הסמוך אליהם, וגם כן קורה בלשון הערב².

¹ נהעתיק חזר העתיק החכם עוואלד מן ס' הרקמה בלשון ערבי בספרו Beiträge zur Kenntniss der arabischen Sprache. מה שזהב המחבר עקל הכסף נקמץ מה שלא מלא באוס ספר, ולא ראה מה שכתב ר' אלעזר בורגי נח"ל, "בספרים מדוייקים כ"י הקוף נקמץ וכן כתבו ר"י בספר הרקמה וג'."

² נהעתיק החכם עוואלד כתוב פה, "עזבת מן צרב ויד עטרא אשנזום על כי ויד הכס את עטרא ונאטר כמו כן — מן צרב ויד עטרא על כי עטרא הכס את וזה." וכעיר העתיק כי המלא הוא כמלא מלא בספרי דקדוק הערבים ונלעה עזה כי חלה בספרים היו עגורים בני ר' יונס.

החולם בהומויות יכסיומו (שמות ט"ו ה'), וגם לא תעבורי מזה (רות ג' ח')
 וכישפטו הם (שמות י"ח כ"ו) ובחשמוורם (שלי י"ד ג'). וכבר שמו הערי במקום
 הפתח בתאבי פתי (שלי ח' כ"ב), כאשר בארנו בספר ההשגה וזולתו; ובמקום
 החירק בכמו וחלך ופתע (נרשית כ"א י"ד) יהיה מכעם עיני (חיוני י"ו ח'), הנצי
 הרמונים (ע"ה י' י"א), הפירו בית ישראל (ידמיה י"א י') הידע האנשים האלה
 (שם ל"ח ט') הקרו רעה (שם ו' ז') והצרחי לאדם (לפניה ח' י"ו), אשר הרעתי
 (מיכה ד' ו'), משפטם הניצו, הפירו, הריעו, הקירו, והצרחי ואשר הרעתי על
 משקל הקימו והשיבו והביאו והקימו והשיבו. וכבר שמו החירק במקום הסגל
 במלה ובפרשכם כפיהם (ישיה ח') ארממך ה' (תהלים ל"ב), וכבוד יערו וכדמלי
 (ישיה י' י"א), וירצ' אח גלגלחו (זפטיס ט' ג') מאפכם אלהי ישראל (ישיה
 ל"ב י"ב) רוח אלהים רעה סבעת (ע"ה י"ו ט"ו), יהושע י"ז נון, שכן לילה היה
 (יונה ד' י') והיה אם כן הכח הרשע (דננים כ"ה). ושמוהו במקום הפתח במלה
 וגלגלי כסופה (ישיה ח' כ"ח) והחגלתי והחקדשתי (יחזקאל ל"ח כ"ג), ואך אח
 דמכם (נרשית ט' ה') יבמחו (דננים כ"ה) שבה יבמחך (רות ח'); הרב עם שרי
 (סירי) (חיוני ט"ב) הוא מקור ועקרו שיהיה כמו יסור יסרני וכמהו החלו הערמות
 ליסוד (דנ"ל ל"ז ז') והערמות פעולות באמרו ליסוד ושעורו החלו ליסוד הערמות;
 עד השפיי כדבר ה' (מ"ג י' י"ז) בחירק במקום פחת, ועוד גנון והציל פסיה
 והמליט (ישיה ל"ח ה'), אחרי הקצות את הביה, אחרי חלץ את האבנים (ויקרא
 י"ד ל"ג), והטוב בעיני בחלץ מקור ושיהיה החירק כן במקום הפתח, וכמהו
 אפס כי נאץ נאצח (ע"ה י"ב כ"ד). ושמוהו במקום הקמץ בנצרה על דל שפתי
 (תהלים קמ"א). ושמוהו במקום השורק בפשחת מאיש מראהו (ישיה ל"ב י'),
 כי מאתנן ונה קבצה (מיכה ח' ז'), ופתחו שעריך (ישיה ס' י"א) ובוישם בארן
 (נרשית כ' כ"ו). וכבר שמו הפתח במקום הסגל בוחתנה לורע אברהם אביד
 (דנ"כ כ' ז'), בוראך יעקב גואלכם קדוש ישראל (ישיה מ"ג ח' י"ד), בעבריה
 המרבר (ע"ה י"ז י"ז) יבשאתה² מרבר עמי (זפטיס ו' י"ז) ועוד בשנם הוא בשר
 (נרשית ו' ג') ובקולי אל אלהים והאזין אלי (תהלים ע"ז נ'). ושמוהו במקום השבא
 לרחק הצורך בכמו יאמיתחיו (ע"ה ח' י'), ואני אהב ל' יאמית' (דננים מ"ד ד'),
 ואשלם נתומים לו ולאבליו (ישיה כ"ז י"ח). וכבר בארתי עלת זה בסוף מחברת
 הקרוב והישר³). ושמוהו במקום החירק לרחק האית הגרנית בכמו פאהלים —

¹ נהעמקת עוולד כתוב פה; ותפער כי יסור הוא שם כמו שכיר נכור, ושלט טוב
 היו כמו הטוב טוב (זפטיס י"ח כ"ה) ושעורו הדרך מוסר הוא צירי האדם עם
 אל. וזה כתב ר"י כמו כן בספר הקירוב והישר, כתבד אלתיקנין ולתפסיהל, אשר
 העתיק החכם הזה. והפרוש הזה הכיל רד"ק נאשיו בשם חיוני ונעלל ג"כ כפי'
 לראש"ע על חיוני.

² „כ"ה ככ" וכתב עליו נגליון יפה כפתח נאין" כ"כ כמנחת אי, וזהו השגת עוולד.
³ וזה דבר ר"י שם נהעמקת קלרה הנזכרת: ותפער כתב כפתח אשר חיוני אחד נספרו
 על הכתובות כתאב אלצותאח כי לא כתיב נקטץ לפי שכן ולא המימהו רק שאלו
 נפל על חרבו (זהו הכיל רד"ק בשם הקדמונים) ועל זה מתלוצץ ר"י ותפער חס
 כן למע כתוב ותפער עמי (יחזקאל ט"ו י"א) כפתח? ודעתו כזה כי העמיד יבוא
 על הפועל החולף אשר חיוני חליפה גמורה כמו מהעמית יכסיומו וכן עם כאלו
 שנאף ויהיה כפי ענינים עתידיים וחולפים (כמו לעיל 24) וכן כזה משפט כאלו שנאף
 חן לפי שאלה לפני יקשה על הענעל ונתהפכה לפתח כמו כולתכרהו (ישיה כ"ח כ').

כארוים (נמדנר כ"ד ו'), לאשר על ביחו (נלגזית מ"ג י"ו), אם אעשה וג' לארני (ז"ל כ"ד ו'), בארני (זס), חסר לאלפים (זמות כ"ו ו'), חזיה לארניה (זס כ"ד ד'), אך בה' (נמדנר י"ד ט'). ובבר שמוהו לבלי רחק במקום החירק עוד כ"י"א והנה באר בשדה (נלגזית נ"ט ז'). ובבר שמוהו במקום השורק בעבור הרחק הזה בעצמו בבמו יאהבד וברכך (דנריס ז' י"ג) והרגוני על דבר אשחי (נלגזית כ"י י"א), עקרים שהיו כמו ושמרך, ומצאהו צרות רכות (דנריס ל"א י"ז); וכן ואמרחם בה לחי (ז"ל כ"ה ו'), והלכחם בכל הדרך (ירמיה ז' כ"ג), ואסרנוה לענותו (זופעיס י"ו כ'), עקרים שהיו כמו וחברחם את כל מצות ה' (נמדנר ט"ו ל"ט), ושמרחם את משמרת (ט"ז י"א ו'). ושמוהו במקום הצירי בה"ב אל תערה (יתוקלל כ"ל ל"ה) וביאהבני אישי (נלגזית כ"ט ל"ג), הברל יבדילני (ישעיה כ"ו ג'); ומהמין הזה הוא וישראל לא יכירני (ישעיה ס"ג י"ו) אלא שהוא קמץ בעבור שהוא אחנה, וממנו עוד אין ראני (זס ט"ז י') אלא שהוא קמץ בעבור שהוא זקף. וכבר שמהו הסגול במקום החירק במלח אל פמחי (ירמיה י"ח כ"ג) ואל חמח חסרי (נחמיה י"ג י"ד), צור ילדך חשי (דנריס ל"ג י"ח) ובאהבו את ה' (תהלים ל"ח כ"ד), אחוה לנו שועלים (ז"ל כ"ט ו') ובאספה לי (נמדנר י"א י"ו). ושמוהו במקום הקמץ במבית אל סבסחס (ירמיה מ"ח י"ג); ומקום הפתח במלח ובן אדם ייתפחס (נמדנר כ"ג י"ט) ובלמסוח אבחיכם חתנחלו (נמדנר ל"ג כ"ד) ובמלח והטהרו (זס ח' ז') ובשכל אדם האריך אפו (מזלי י"ז י"ח), החויקי בידם (ירמיה כ"ל ל"ג), העמיקו לשבח' (זס ס"ט ח') הסגול בהעמיקו במקום הפתח. ושמוהו עוד במקום הפתח כגש הלאה (נלגזית י"ט ט') וייקץ נח (זס ט' כ"ד) ובויישם בארץ (זס כ' כ"ו) וזולחם. ובבר שמו החולם במקום הקמץ במלח ולכה זעמה (נמדנר כ"ג ז'), כמצאכם אותו (נלגזית ל"ג כ'). ובבר זכרתי בספר ההשגה וזולח מהשתנות התנועות קצחם מה שאיני צריך להאריך הרברים הנה.

ש ע ר ט.

ש ע ר אחר מהתמורה.

יש שימירו העברים הדבר מן הדבר והן לעין אחת וזה יחלק לשתי מחלקות. האחת מהן תמורת הכל מן הכל והשניה תמורת הקצת מהכל. ותמורה הקצת מן הכל בכמו אמרו ויהן להם אביהם מתנות רבות (דנ"כ כ"א ג'), כלל כאסרו מתנות רבות ופרט באמרו לבסוף ולזהב ולמגדנות, על דרך הבאור, והמיר הקצת מהכלל. ועוד (זס כ"ג א') ובשנה השביעית החחוק יהוידע ויקח את שרי המאות לעוריהו בן ירחם ולישמעאל בן יהוחנן וג' בכרית. ועוד לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשנו (יהושע י' כ"א). ומנח המלך מן רבושו לעלות הבקר והערכ (דנ"כ ל"א ג') וכמו זה הרבה. אבל תמורת הכל מן הכל כמו אמרו ולחבניה המרכבה הכרובים זהב לפרשים (דנ"כ כ"א י"ח) כאלו אמר ולחבניה הכרובים. ועוד וישוכו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה (זמות י"ד כ"א), ועוד תחת פטרת כל רחם בכור כל מבני ישראל (נמדנר ח' י"ו), אמרו בכור כל תמורת פטרת כל רחם כאלו אמר תחת כל בכור כל. ומתמורה עוד מה שזמר בו הגראה מהגסתר (פי' כינוי עס כידיעס) כמו אמרו ואחז כי הוחרתו צדיק (יתוקלל ג' כ') השעור ואחז כי הוחרת צדיק; ועוד ככאו האיש

(סס י' ג'), ויכדילם אמציהו להגדוד (דכ"ז כ"ה י'); ויכן להם עזיהו לכל הצבא (סס כ"ו י"ד), עונותיו ילכדנו את הרשע (מזלי ה' כ"ז), ויכו האחד את האחד (ז"א י"ד י'), ישנו עם אהר (אפטר ג' ח'), יביאה את חרומת ה' (זמות ל"ה ה'), לא היה משקל לנחשם כל הכלים האלה (ימיכ כ"ז כ'), ותפתח ותראו את הילך (זמות כ'), אשר אנכי נתן להם לבני ישראל (יזועז ח' נ'), ויעשו גם הם חרמתי מצרים (זמות ז' י"א), את אשר בו הגע (ויקלס י"ג כ'), ועמדם הימן וירחוק חצצרות ומצלתיים (דכ"א י"ו ע"ב) ר"ל ועם הימן וירחוק, והסתיר כחלתה ואחר כן המיר הנדאה מהנסתר אלא שבכר זכרם בפסוק הראשון.

ש ע ר י

זכרון רב בניני השמות המוספים ואשר אינם מוספים הנגזרים ואשר אינם נגזרים.

קודם שאזכר מאומה מדמיוני השמות ובניניהם אומר שאיני מקבל על עצמי שאזכר בשער הזה מכניני השמות והתארים אשר להם פעלים מה שבא מהם על פעליהם, כמו אומר ועושה ובוחר ונאסף אל עמו ומחכבד ומדבר למשופטי ומשליך ומכלים והרומה לזה, מפני שהם מושגים כהקשה, אבל אזכור כי מה שהוא יוצא חוץ מהדרך הזה, ר"ל השמות אשר לא באו על פעליהם, כי חכונתם לא חשונתה כי אם בשמע, ועוד השמות אשר אין להם פעלים. ואומר כי כאשר חמצא בראש המלה אשר אינך יודע גזרתה אלף אי מס או חו או יוד או נון ותהיה המלה אשר בראשיה אחת מאלה האותיות שלש אותיות עמה ר"ל עם האות ההיא שימנה שרש בה כמו חלח ותחן (דכ"א ז' כ"ה) שמות אנשים. אצם הששי (סס ז' ט"ו) ואצר (נלגזית ל"ו), יהץ (יזעיה ע"ו ט'), ותכן, ונתר, וכן משק כיתי והרומה לזה. ואם תהיה מארבע אותיות כאות ההיא אל חשים האות ההיא שרש במלה אשר היא בא אלא בראיה גמורה בעבור שהיא מאותיות החוספות, וכיון שהדבר כן מהוריות שלא חשים אלפי אכנט וארגו ואחלמה וארגב ואצבע ואשנב ואשכר ואשפר ואת אחבן ואת מוליד (דכ"א כ' כ"ט) וארפר (יזעיה ל"ו י"ט) ואשכל (נלגזית ט"ו כ"ח) ומה שהוא כמותם שרש עד שיחבאר לך הגור ותדע הרבר ברור שהוא מן השרש, ושחעשה גם כן כמו זה בחו חענך (יזועז י"ז כ"א) והארע (דכ"א ח' ל"ה) ותדעל (נלגזית י"ד ח') ותחמם (ויקלס י"ט ט"ו) ותרחנה (דכ"א כ' ט"ח) שם איש והרומה לזה, והיוד ינשוף ויחמור (ויקלס ט"ו) וירחע (דכ"א כ' ל"ד) ויעקן (סס ח' ט"ז) והרומה להם. ובנון נפתח (יזועז ט"ז ט') נפתחים ונמרד (נלגזית י' י"ג) וכמם מכמם (עזלס ז' כ"ו) ומה שהוא דומה לו. ושמחי אלפי ארגו ואחלמה וארפר נוספות על משקל אפעל עם שהם מאותיות החוספות וכן אלפי אכנט וארגב ואצבע ווולחם מן השמות אשר לא נודע להם גזרה, בעבור רוב בא האלף נוספת בשמות ובפעלים השלישים, כמו ואשמורה בלילה (תהלים כ' ד'), באשמרת הבקר (זמות י"ד כ"א), אגרף, אורע, אפרוחים, אחמל, אקדה, אורה, אכזב, האררש אררש, אשכים ודבר (ימיכ כ"ה ג'), אוכרה, אע"פ שאלפי האררש אשכם אוכרה מומרות מדאין על קצת. והקשוח (אבל) בפעלים כמו הפעלים העחידים אשר יספר בהם המדבר על עצמו כשיאמר אעשה, אעלה, אומר אלי (תהלים ק"ב כ"ה), ואכלה מציד בני (נלגזית כ"ז כ"ה)

וכמו אלף אחת הכר יהושפט (ד"כ כ' ל"ה) וכל מלכוי אנאלחי (ישעיה ס"ג ג'),
 אשחוללו אבירי לב (תהלים ע"ו ו'), אכביר את עלכם ואני אסיף (ד"כ י' י"ד¹),
 כי האלפין האלה נוספות בפעלים האלה בתוספת ההאין בהם באו על שמוש
 הארמיים בהם כמו אתכרית רוהי (דניאל ז' ט"ו), אשתוי חמרא (ז' מ' ד'), וצלם
 אנפוי אשתני (ז' ג' י"ט), אשתומם כשעה חרה (ז' ד' י"ו), ואם חרצה אמור
 בהם שהם מומרות מהאין. וכאשר חמצא אות מאותיות התוספות מלכר האלף
 והוא והיוד במלה שיגור מענינה מה שיסיר ממנה האות הנוספת שימנה נוספת
 כמו נון קרבן ומם אמנם כי הם מהקריב ומן אמנה אמן (ישעיה כ"ה א') וזאת
 ראיה קיימת. ואם חראה המלה אשר בראשיתה אחת האותיות אשר זכרנו ר' ל'
 האלף והגון והמם והיוד והחו בת חמש אותיות באות ההיא גזור על המלה ההיא
 שהיא חמשים ושהאות ההיא משרשה כי התוספת לא חבאנה על בעלי הארבע
 מהשמות בראשונה אלא השמות הנגזרים מפעליהם כמו מחרסם מן יכרסמנה
 (תהלים פ'), מרכר (ז' ו' י"ו), רק מחספס (זמות י"ד ד'), ודור מכרב (ד"כ
 א' ט"ו) אכרסם אכרר והרומה לזה. ואין למחעקש שיקשה עלינו בכמו מגפיעש
 (כמטיה י' כ') ומכנרבי (עזרא י' א') עד שיעמידנו על הגזרה וכיון שהדבר כאשר
 ספרנו הנכון שחחשב אלף אגרטי (עזרא ח' ט') משרשיה ושחיה המלה חמשיה,
 וזה דברי באחשורן (אסתר ח' י') שהאלף שלו שרש אבל הגון אינה מהשרש
 והמלה חמשיה. וכן אלגביש (יחזקאל י"ג א') מלה חמשיה וכן אשכנו (נחמיה י' ג')
 ואמרפל (ז' י"ד א') וארגמן (זמות כ"ה ג') וארגון (ד"כ כ' ו'), כולם חמשים
 וכן האחשרפנים מלה חמשיה גם כן, אבל היא מלה מורכבת ר"ל כי אחשדר
 מלה חמשיה ענינה השר הגדול או מה שרומה לזה אלא שהתרכבה עם פנים
 והיה ענין השתי מלות שרי הפנים כלומר היושבים לפני המלך ורואים אותו
 חמיד² על ענין ראי פני המלך. ואם תהיה אחת מאלה האותיות שתגיע בה אל
 שש אותיות היא בה תוספת. ואם יהשוב חושב כי אחשתרנים מלה ששיה
 אותיותיה כלם שרשיות ואחשדרפנים מלה שבעית אותיותיה כלם שרשיות או שהיא
 ששית והאלף שלה מן השרש ונונה נוספת, יהיה זה רחוק מפני שהבנין החמשי
 הוא מעט בדבריהם בעבור שהוא כבר עליהם ולא היו עוברים ממנו אל הששי
 כל שכן השבעי; ואם יאמר שהם מלות פרסיות אפילו אם תהינה כן לא ננהג
 בהם כי אם מנהג המלות העבריות בעבור שדברו בהם ולא היו מביאים ברמיניהם
 מה שאיננו נוהג אצלם, ואילו היה כאשר חשב החושב היה הדין עליהם לחסרם
 ולהשיבים אל מנהג לשונם בהחסרים אותם מהדרך שהם עליו. וכל שכן שזה
 צריך להיות דבר כולל לכל הלשונות, כי כולם בניית על דרך החכמה הנכונה
 אע"פ שלקצתם מעלה ויתרון על קצתם בענין הזה. ומה שמחוקק היות האחשתרנים
 עברי שם חמשי, משמשימים אותו שם באמרם ואת האחשחורי (ד"כ א' ד') כי לא
 לא קראו אלא ברבר נורע; וזה דברי בחפנחם (ירמיה כ' י"ו) שהוא חמשי
 ושרחו שלו נוספת, ואת כדר לעומר (נחמיה י"ד א') מלה מורכבת (חולין ס"ה).
 וצריך שחרע כי מן השמות מה שהוא על שני אותיות כמו עיני יד ומהם
 מה שיהיה על שלש אותיות כמו אבן וקבר וגבר, ומהם מה שיהיה על ארבע אותיות

¹ בספרינו אני כבדתי את עלכם וכל נוסחאות כימות מלא ר"ע נודלי בנוסחת ר"י.

² זכרים האלה קראו כינים עיני העלך, ראה חיי אפחלללניאום א' כ"א.

כמו בדקר (מ"נ ט' כ"ה) ושנער (נרלזית י' י') וברלח (סס נ') ומהם מה שיהיה על חמש אותיות כמו שמאבר (סס י"ד נ') פתשגן (חסתר נ') צלפחד (נענדנר כ"ז ל"ג) צפרדע (זמות ח' נ'), אנרטל (עזול ח' ט'), ואין כדבריהם מלה ששיהיה כלה שרש. ודע כי השם השלשי יגיע בתוספת אל שבע אותיות כמו השתחוויה והרבעי יגיע אל שש אותיות כמו פחיגיל (יזעיה ג' כ"ג) שקערורות (ויקרא י"ד ז') ולא יעברום. והחמשי לא יעבר השם בתוספת כי החמש אצלם תכלית השרשים ואין סוכלת רוכ התוספת, ועוד בעבור שלא עברו בארבע עם התוספת על שש מפני שהוא כבד עליהם היו על ההמש יוחר ראויים לכך והם יוחר כבד עליהם; ויחבאר לך כל זה במה שאנו עתידים לזכור מן הבנינים בעזרת האל. ואראה שאסמך למה שזכרתיו קודם וזכרון הבנינים וזכרון איכות מקצבם בפעלים ואיך תבחן בהם שרשם ותוספתם.

ש ע ר י א

ידיעת הבנינים ומקצבם בפעלים.

דע כי כאשר תרצה לשקול מאומה מבניניהם בפועל, ר"ל כאשר תרצה לקצור מלשון פעל כמו בנינים ותהיינה אותיות בלם שרשיות, חשים לעומת האות הראשונה מן הבנין שהוא פא ושים עין לעומת אות השנית ושים למד לעומת אות השלישית, ותקרא האות הראשונה מהבנין שהוא פא הפעל כי היא נכח פא פעל ותקרא השנית עין כי היא נכח עין הפעל ותקרא השלישית למד שלו מפני שהוא נכח למד פעל, ותהיינה תנועות דמיון בתנועות דמיונם עד שישתוו משקלך עם משקלם בעבור שאתה עושה דמות דמיוניהם. הרמיון בזה שתשים דמיון אמר מהפעל פעל ותקרא האלף מן אמר פא הפעל, המים עינו והריש הלמד שלו מפני שאלה האותיות נכח אותיות פעל כאשר אתה רואה: אמר, פעל. וחשים דמיון וה' שמע פ"ל בצירי תחת העין. ואם יהיה דמיונם מבעלי הבפל כמו סכב ושדר תאמר גם כן פעל כי הכפל הראשון אצ"ם עין הפעל והשני למד שלו ולא נשארה ממנה שארית כרי שתכפול אתה אחת האותיות לעמדת המותר, אבל אם יהיה בדמיונם מותר על פעל תכפל אתה דמיוןך עד שתשים בו מותר כמותרם. הדמיון בזה כאשר יאמר לך, בנה לנו מפעל דמות חמרמרו או דמות הפכפך דרך איש (מגלי כ"ח ח'), כבר נאמר לך הוסף על אלה השלש אותיות שתי אותיות ומשפט הדבר הזה שתשחנה העין והלמד, כי כבר ידעת שכפלו הם עין הפעל והלמד שלו בחמרמרו ובהפכפך, ר"ל ששנו המם והריש אשר המה העין והלמד בחמר ושכפלו הפא והכף אשר המה העין והלמד בהפך ונצטרך אתה לכפול עין ולמד פעל ותאמר בחמרמרו פעלעלו ובהפכפך פעלעל, ותאמר בסגריר (סס כ"ז ט"ז) פעליל ובינופך (יזעיה ל"ב) יפעלל, כי הואו הוא עין הפעל והפא אשר היא הלמד כפולה. ואם יהיה דמיונם מלה רביעית כלה שרש, תכפל אותה בדמיוןך למד הפעל פעם אחת כפי תוספת אותיות על אותיות פעל כי אותיות הפעל יתמו קודם חם דמיונם. והדמיון בזה כאשר תרצה להביא מן הפעל כמו דמיון יכרסמנה חזיר מער (תכליס פ'), תאמר יפעללנה תכפל הלמד בעבור יחרון המלה על הפעל באות אחת והוא המם ותביא אות העתידות וכנוי הגקבה שאינה נמצאת עמך על הדרך אשר הביאו הם. וכן תאמר רמפש בשרו (ליונ ל"ג כ"ה) פעלל, ובדמיון עכבר פעללל

וברמיון חלמיש פעליל, הכפיל העין בפעליל וחדגש כאשר כפלו הם הלמר בחלמיש ודגשו. ותאמר ברמיון חבצלח פעללח ותאמר בהאחשחרנים הפעלללנים בשלש למדין, הראשונה למד הפעל והיא לעמת השין והשחים נוספות לעמת החו והריש, כי אחת מביא בתחלה רמיון תחלת בנינים מלשון פעל, ר"ל שחביא רמיון האחש ותאמר בו הפעל ואחר תכפל את הלמר שתי פעמים במקום מה שחסר לך מאחריה רמיונם, ר"ל החו והריש, אבל אחת מבלע אחת מהשלש למדין והיא למד הפעל באחת משהי הלמרין הנוספות בעבור נוחה ולרוב הלמרין במלה, ואחר תוסיף הנון וסימן הקבוץ כאשר עשו הם. ולא כפלת הלמר והעין ותאמר הפעלעלנים, כי תשים החו מן האחשחרנים במקום עין מן פעל והעין מן פעל כבר נשלמה בזה, כי רמיון האחש הפעל וכבר חמו אותיות פעל בלם ולא נשאר לך דבר שחשקול בו ונצטרך להלמר עד שהגיעך אל הרמיון אשר כונת אליו. הלא תראה כי הפכפך מלה שלשית כפלות העין והלמר הגיעה בכפל חמש אותיות ואחרי אומר במשקל פעלעל והכפל עוד הלמר והעין מן פעל, וכן בל אחד מן אגרטל וצלפחד מלה חמשיית ואחרי אומר במשקלה פעללל ופעלל בשלש למדין וחדגש הראשונה מהם בשניה, ואלו היית כופל ותאמר פעלעל, היה אצלך אגרטל וצלפחד על רמיון הפכפך וזה אינו דבר מקובל ולא נכון. ותאמר באחשחרפנים הפעלללפנים, בשלש למדין ותכלית הראשונה הנחה בשניה הנעה, כי משקל האחשחר הפעלללל, ואחר תרכיב עמו פנים כאשר עשו הם. ואם יהיה ברמיונם אית דגושה חדגש גם כן האות אשר לעומתך ברמיונך. והרמיון בזה שתאמר במשקל דבר ישבר דגושים פעל בדגושה העין מפני שאתה כופל העין ומכליעה כאשר עשו הם בבית וכאשר עשית מלפנים ברמיון חלמיש. ואם יהיה ברמיונם אות רפה נוספת למשך חביא אותה אחת ברמיונך במקום אשר הביאיה הם ותשים השרשיה לעמת השרשיה והנוספת לעמת הנוספת. ורמיון זה שחשקול הבריל והקריב בהפעיל וחביא יהוד בין העין והלמר כפי עשאוה ברמיונם. ואם תרצה שתשקול תלמיד ותרשיש תאמר תפעיל ותוסיף תו ויוד כאשר הוסיפום ובמקום שהוסיפום. ואמרנו במשקל תרשיש תפעיל בעבור שאין אנו יודעים גורחו ושהתו מאותיות החוספות נוהגים בזה על הסדר אשר קבענו לפנים. ואם תרצה לשקול פליט ושריד תאמר פעיל ותאמר בשכור וגבור פעול ברגשה העין, ותאמר ברמיון כרבמיש פעלללל וברמיון תינוק תפעול וברמיון ילקוט יפעול ותאמר ברמיון מדבר ומשבר מפעל, וזאת היא ההקשה בכל אשר יבא לידך מוולחם מהרמיונים.

ואחר אשר הקדמנו אלה הקדמיות אחל לחבר מה שיערתי לחברו מן הרמיונים והבנינים ונזכר בשער הזה מהם המון מספיק ומורה על מה שלא זכרנו, כי לא הספקנו לכלול את כולם. וכבר אמרתי כי מן הרמיונים אשר אינם נוספים שלשים ורבעים וחמשים. ואומר עתה כי הבנין השלשי יבא על רמיונים נחלקים, יש ממנו מה שיבא על פעל מלעיל אך שיהיה בשש נקודות והוא הרב, אם בחמש והוא המעט, והיא היתה ההקשה בכל כאשר זכר ר' יהודה בספרו הגקוד (183) ושם העלה בזה רוב הצרי על הנחים הרפים אלא שפתח גדול ופתח קטן יש שיפלו גם כן על זה רפה כאשר רמז בו ר' יהודה במאמרו הראשון מספר אותיות הסתר ובארנוהו אנחנו בס' הקרוב והישור ובארנוהו עוד בספר הזה בשער אשר נזכר בו המלות הורות היוצאות חוץ מדרך ההקשה.

פֶּעַל וממה שבא על פעל בשש נקודות ארץ אבן ערב ועליו רוב השער, ומן השער הזה זרע וקמח אלא שהריש והמם פתוחות בעבור העין והחית שהן גרונות. ומאשר בא בחמש נקודות והוא דרך ההקשה פֶּעַל אל שָׁר האפוד (זמות כ"ח כ"ו) וחשב אפרתו (זס כ"ח ח'), מצח אהרן (זס כ"ח ל"ח) ולצלע המשכן (זס כ"ו), אלא שהצדי והלמד פתוחות בעבור החית והעין, ונסך רביעית (זס כ"ט) אצל המזבח (ויקרא ח' י"ו), או בשחי או בערב (זס י"ג מ"ח), או לעקר משפחה גר (זס כ"ו מ"ח), עקב אשר עשה (ז"נ י"נ ו'); והחאר ויבא הלך (ז"נ י"נ), ויקרא שמו פלא (י"ע ט' ו'), גדול יתר מאד (י"ע ט' ו'). ארץ אפים (זמות ל"ד) ארץ האבר (יחזקאל י"ז ג') לא נשחננו, כי שער ארץ לא נשחנה בסמוך כי אם מעט.

פֶּעַלָה ומן הבנין הזה פיעלה בשבר הפא ופעלה בפחוחה כי לשון נקבה יבא על הזכר כמו בלגה (נחמיה י"ג כ') שם איש, שמלה, חמאה, שטנה, פטרה, ונחתי את הר שעיר לַשִּׁפְפָה ושממה (יחזקאל ל"ה ז'), ושלמה (נחמיה ל"ו ל"ז) וסלכה (דברים ג' י') שם מקום. ומן הבנין הזה אצלי ממה שעינו מאוחיות העלה, וגיד ברזל (י"ע ט"ח ד'), רביעית ההי"ן, וחר וס"ס (י"ע ט"ח ז') והרומה להם, משפטם שיהיו על משקל ארץ והניחו היור ושמוה עלולה והגיעו מה שלפניה בשבר להורות עליה בעבור העלמה, כי השבר מן היור; וממה שיכרך אצלך הרעה הואת, אמרם בקבוץ שִׁיר ושלשים שִׁירִים להם (זופתים י' ד') וקבוץ על פעלים כמו בגר שִׁירִים. ומן הבנין הזה עוד ממה שהלמד עלולה בו הרבה, שִׁיר (שיר י' ח') והחאר פחי יאמין לכל רבר (משלי י"ד ט"ו) היור בו חמורת הא; ומן הבנין הזה עוד גרר וכרכם (ז"ס ד' י"ד), כי אני חושב אותו שהוא מוקל מבנין ארץ וחבריו; ועוד ולא חשא עליו חטא (ויקרא י"ט י"ז) אלא שהאלף רפה, ועוד ארד ונעמן (נמדנר כ"ו ט'), ושמה השחנות חנועה הפא שלו בעבור שהיא אלף. ואפשר שיהיה פֶּעַל בנוח העין בנין מכניניהם השלשים, ואיננו מוקל מבנין ארץ אך בנין בפני עצמו יצא על רמיון הערבי.

פֶּעַל ויבא על פעל רגוש העין מלעיל כאמרם ושם האחד שִׁיר (ז"ס י"ד ד'), אֵלֶּה הרבנים, ואפשר שחיהו ההא באלה נוספת.

פֶּעַל ויבא השם על פעל מלרע ולא יהיה כי אם בארבע נקודות כשהוא שלם כמו שִׁיר (זופתים ט' כ') שם מקום וחבל שם משמות העולם, ואפשר שיהיה כמוהם ואין קול ואין קִשְׁבָּה (מ"נ ד' ל"ח) בעבור שלא היה על משקל והקשיב קשב רב קשב (י"ע ט"ח ז') והיתה הקוף בקמץ גדול בעבור שעמדו בו. ואפשר שיהיה שם משמות הפועלים ופרושו ולא מקשיב, כלומר ולא שומע כאלו אמר לא מדבר ולא שומע. וההוא הַלֵּל בן שחר (י"ע ט"ד י"ז). ומעלולי הלמד על כל גאה ורם (י"ע ט"ב י"ג), רעה דוד (מ"ח ד') אלא שהם בחמש נקודות ושניהם חוארים. והשם הגמור חלפו עם אניות אבה (ליוט ט' כ"ו).

פֶּעַל ויבא על פעל כמו זאב, שכם, והסנה איננו אכל (זמות ג' ז') ויחחפש באפר (מ"ח כ' ל"ח), והחואר אל גוי שליו (י"ע ט"ט ל"ח), ואפשר שיהיה מוקל מן שלו היחי (ליוט י"ז י"ג). וינכנס בבנין הזה רכלה, חאנה, לכנה, חכלח,

(1) ונמפרינו כזש נקודות, דלח מ"ז זס.

(2) כ"ס היא הנוסחה כספר ירושלמי אשר סמך עליו המחנך כמו שכתוב ד"ק כשרז קצו.

שחלח (זמות ל' ל"ד). ויש שיגיעו חלח הבנין בקמץ חטף לפאר המלה כאמרם חרם ובית ענת (יהושע י"ט ל"ח).

פָּעַל ויבא על פעל כמו רבש, פרח, קנו (נחלזית ל"ו י"ח) חדר (זס כ"ה ט"ו) וחעל השלו (זמות ט"ו י"ג), כי הגה הסחיו (ז"ה כ' י"ח), בגרי השרר (זמות ל"ט מ"ט), נאחו בסבך (נחלזית כ"כ י"ב), על ערש דוי (תכלים מ"ט ד'), ופניך הלכים בקרב (ז"כ י"ו י"ח) וישב דוד במצד (דכ"ל י"ח ו'), ויורד הגבול משפם (נמדנר ל"ד י"ח), אהרי הספר (דכ"כ כ' י"ו), אין גחלת לחמם (ישעיה מ"ז י"ד) יחכה ה' לחננכם (ישעיה ל' י"ח). ונכנס בבנין הוה עלטה, קערה, חטאה גרלה (זמות ל"כ ל'); ויחכן שיכנסו אלה והדומה להם בבנין אבק ועפר, ונכנס בהם שפטיה (ז"כ ג' ד'), עזריה (ירמיה מ"ג כ'), חסדיה (דכ"ל ג' כ').

פָּעַלִי בשבר הפא כמו איתי בן ריבי (דכ"ל י"ח ל"ח) חצרי הכרמלי פערי הארבי (ז"כ כ"ג ל"ה), נחרי הבארחי (זס זס ל"ז), והשחנת התנועה אפשר שהיא בעבור האוחיות הגרניות. והחאר מוכיח אדם אחרי (משלי כ"ח כ"ג). ואחה עחיד לראות פרושו בשערו מספר השרשים מתכוור הוה בעורח האל; ואנחנו עחידים לזכרו עוד בשער הוה בזולח הרמיון הוה בעבור הפתח בו.

פָּעַלְנָה כמו חשבנה (נחמיה י' כ"ה).

פָּעַלְהָ כמו בני חֲזָהִי (עזרא ג' מ"ח, נחמיה ז' מ"ג).

פָּעַל כמו אבק ועפר (דברים כ"ח כ"ד), דגן, אטר, ברד. והחאר חכם, רשע, איש חלק (נחלזית כ"ז י"ח). ונכנס בבנין הוה דג, וחשם בסדר (ליוז י"ג כ"ז) והחאר רש עשה כף רמיה (משלי י' ד').

פָּעַל בדגשות כמו אכר וכלנה (נחלזית י' י'), מפרן ארם (זס כ"ה), ופנג ורבש (יחזקאל כ"ז י"ז), בני גזם (עזרא ג' מ"ח), בני הרמכים (אסתר), כרוב אדן (עזרא ג' י"ט). ונכנס בבנין הוה בלהה, בלהות אחנך (יחזקאל כ"ז כ"ה), וקלסה, ועוד זנחיה יארים חרבה (יחזקאל ל' י"ב), מכל אשר בחרבה (נחלזית ז' כ"ב), עקרו הדגשח לולא הריש; וכמהו אצלי ישא מדברחק (דברים ל"ג ג') על משקל בלהות צלמות (ליוז כ"ד, י"ו) אלא שבבלהות מוקל הלמד ועקרו הדגשח. והחאר גנב, וסלח, האשפים (דניאל ח' כ'). ויש מי שחשב כי וחרש לא ימצא (ז"ח י"ג י"ט) וחרשים המה כאדם (ישעיה מ"ד י"ח) כמו גנב וגנבים והוא נמנע מן הדגשה בעבור הריש, והביא ראיה על זה ממשיכה הח חרשים בקמצות, ויאמר לולא שהוא על דמיון גנב וגנבים לא היחה החת נמשיכה בקמץ, אך היה על משקל חכמים המה (ירמיה ד' כ"ב), ואני אומר כי משיכה החית בקמץ איננו מודיע מהיות חרש על דמיון חכם, והוא שיהיה דעתם במשיכה חיה חרשים בקמץ כדעתם במשיכה שין שלשים (זמות י"ד ז') וסמך סריסים (ישעיה ל"ט ו') בקמץ, אשר העקר בהם שיהיו בשבא, כי הם קבוץ שליש וסריס, כמו פלים פליטים, ושריד שרידים; והראיה שוה הוא הדין בסריסים ובסריס והמלך (אסתר ג' כ"ה) אמרו סריסי פרעה (נחלזית ט' ז') בשבא. והמופת הפוסק על חרש שהוא על דמיון חכם ושדעתם בחרשים מה שזכרתי לך אמרם אבי גיא חרשים היו (דכ"ל ד' י"ד) בשבא ופתח בשניהם על העקר, וגם כן אומר בחרשי משהות (יחזקאל כ"ה ל"ז),

¹ נספרי כדפוש קדש חֲזָהִי ותנינל חֲזָהִי החית נח"ק, ונספרי ספרדים כביאם ר"ז נמנחת זי, שניהם החית נח"ק. ונכ"ז של כ"ד (כיד ר"מ גאלדשטייט) שניהם חֲזָהִי.

בי הסברא בו כסברא באלה, והראיה על זה אמרו יועץ וחכם חרשים (ישעיה נ' ג') בשבא ופתח תחת החית (חלה לזות ל'ז).

פָּעַל כמו ענר ונמר וחצר, גרב היחרי (ע"כ כ"ג ל"ח), על גבעה גרב (ירמיה ל"ח ל"ט), יוחנן בן קרח (מ"ג כ"ה כ"ג) או בגול (ויקרא ה' כ'), ולכתף השנייה (שמות כ"ז ט"ו) גרב מזה (נמדנר כ"ג כ"ד), מעני רגלך מיחף (ירמיה כ' כ"ה), בני פסח (עזרא נ' מ"ט) מלוש בצק (הושע ו' ד') בני אטר (עזרא כ' י"ו), אצל בנו (דכ"ח מ' ל"ז). והחאר ערום ויחף (ישעיה כ"ג), מקל שקד (ירמיה ח' י"ח) ובשל מבושל (שמות י"ג ט'), וכל יאמר שכן (ישעיה ל"ג כ"ד), כבד מאד (שמות י"ד). ויכנס בבנין הוה ואת עלמת ואת מגרשיה (דכ"ח ו' מ"ה), ויהוערה הוליד את עלמת (סס מ' ל"ו). ויכנס בו עוד אברה, חשכה, טרפה, והוא גם כן דומה לחאנה ודבלה. ויכנס בו עוד קהלחה (נמדנר ל"ג כ"ג) שם מקום, כי הסברא בקהלחה כסברא בישועתה ועיפתה וזולתה. ואפשר שיהיה נד אחד (יכזע ג' י"ג), עט סופר (תהלים מ"ה כ') ועץ ארו (ויקרא י"ד ד') עלולי העין מהבנין הוה, אבל איני גוזר בזה, בעבור העדר הגור בהם. ומן הבנין הוה מת והדומה לו והוא חואר ועקרו ע"ח על משקל שפן.

פָּעַל ויבא על פעל רגש העין כמו ובית פצץ (יכזע י"ט כ"ה) את כלי השרת (נמדנר ד' י"ג), העקר בריש הרגשת כי פעלו כבד. והחאר ושבת אני את המחים (קהלת ד') וכמהו ואם מאן אתה (שמות י' ד') קרוב ומהר מאד (לפניה ח' י"ד) העקר בהם הרגשת, כי הם נלקחים משני פעלים כבדים ר"ל מאן בלעם (נמדנר כ"ג י"ג) והאיש מהר (ע"ל ד' י"ד) ולשונו כלו כבד ר"ל לשון מהר (אלא) [ולא] מה שאמרו אהר מהרו (תהלים י"ו ד'), ואולי יהיה מהר מאד (לפניה י"ד) ממנו. ויכנס בבנין הוה אדרת שער (נחלזית ו' כ"ה) שחפת דלקת (דברים כ"ח כ"ג). יבלת (ויקרא כ"ג כ"ג), ועל רבשח גמלים (ישעיה ל' ו'), והעקר בו הרגשת, וכן בקרחת (ויקרא י"ג מ"ג), ונפתחה הריש בו בעבור החית. וכן נפתחה הדלת בקרחה (דברים כ"ח כ"ד) בעבור החית וכן הפא בצפתח המים (ע"ל כ"ו י"ח) והלמד בצלחת (מ"ג כ"ה י"ג). והחאר חתי נא אונק קשבת (נחמיה ח' ו'). וראוי שיהיה קשבת משער גנב וסלח; וכמהו ועל שפתיו כאש צרבת (מזלי י"ז כ"ז) בא בקמץ מפני שהוא סוף פסוק, ופרושו כאש בוערת כי חרגום והיתה לבקר (ישעיה ו' י"ג) ויהוה לצרבא אע"פ שרעתנו אנחנו בלבער וזלה זה. פָּעַל ויבא על פעל מלעיל בקמצת הפא ובכגול תחת העין כמו און יחשב על משכבו (תהלים כ"ו ה') לא העשו עול (ויקרא י"ט ל"ה), ויבחר אתם בחור (נחלזית ט"ו י'), ואפשר שיהיה חטוף משער ענר ונמר, וכבר זכר ר' יהודה אלה השלש מלות (וזמר דף 186 וזמור חלה השלש וזין להם דכ"ט) ואנחנו מחברים עמם מלה רביעית והיא מות והיים ביר לשון (משלי י"ח כ"ה).

פָּעַל ויבא על פעל מלרע כמו קדר (נחלזית כ"ה י"ג), יהונדב בן רכב (מ"ג י"ט ו'), והצלעות צלע אל צלע (ויחזקאל מ"א ו') וחמר, ושכר, וענב, בכשיל וכלפוח (תהלים ע"ד ו'), כל בן נכר (שמות י"ג מ"ג) ומיר בן נכר (ויקרא כ"ג כ"ה) פרושו בעל דעת נבריה, וכמהו ויסר את מוכחות הנכר (דכ"ג י"ד כ') כלומר הנכריות מעבודת אלהים, אלהי נכר (יכזע כ"ד כ'), ובעל בח אל נכר (פלאח כ' י"ח), ולא חשתחווה לאל נכר (תהלים מ"א י'). והחאר נצבה שגל לימינך (סס ע"ב י'). ויחכן שיהיה מן השער הוה ואת נחמתי כעניי (סס קי"ט כ').

פִּעֵל ויבא על פעל דגש העין כמו גחלים בערו ממנו (ז' כ"ב ט') לולי שהעקר בו הרגשה היתה הגימל בשבא כמו והצלעות צלע אל צלע (יחזקאל מ"א ו'). והתאר בנים כחשים (יזעיה ל' ט'). ואפשר שהשחנה חנועה הגימל והכף בעבור החית (הקמולה) ולא היה עקרה הרגשה כמו שנאמר בקבוץ נאצה גאצות גדולות (נחמיה ט' י"ח) בעבור האלף. ועוד שמעתי את כל נאצותיך (יחזקאל ל"ב י"ב) במשיכת הנון והאלף (רסל לקטן נמשקל פִּעֵל).

פִּיעֵל ויבא על פיעל בחוספת יוד. ואפשר שיהיה להשיג את פעל הרביעי כמו היכל ה' (ירמיה ז' ד'), ויבן היכלות (הושע ח' י"ד), עילם (נחמיה י' כ"ח). עיבל (דכ"א ח' כ"ב). ואפשר שחיהיה יוד עיבל חמורה ואז עיבל (נחמיה י' כ"ח).

פִּיעֵל ויבא על פיעל בחירק וביוד להשנה גם כן כמו עירד (נחמיה ד' י"ח) שם איש, אלוף עירם (זס ל"ו מ"ג).

פִּיעֵל ויבא על פיעל ביוד להשנה כמו ואת חילן ואת מגרשיה (דכ"א ו' ט"ג).

פִּיעֵל ויבא על פיעל ברגשה כמו ויצר ושלם (נחמיה ט"ו כ"ד). והדבר אין בהם (ירמיה ה' י"ג), הלא את הקטר (זס מ"ד כ"א), כסא שן (מ"א י"ח), בן אמר (דכ"א ט' י"ב). והתואר עור ופסח (ז"ב ה' ח'), איש אסר (זפניס ג' ט'), דור עקש (דנריס ל"ב ה'), אשר ארחיהם עקשים (משלי כ' ט"ו), על שלשים ועל רבעים (זמות כ' ה'). ומהבנין זה אצלי המאנים לשמע את דברי (ירמיה י"ג י'), סעפים שנאחי (ההלים קי"ט ק"ג) על משקל העורים והפסחים (ז"ב כ' ו'). ונכנס בבנין הזה ים כנרה (נמדנר ל"ד י"א), יפריש אולת (משלי י"ג י'). **פִּיעֵל** ויבא על פעל ברגשה כמו לאסר אסר (נמדנר ל"ג), בני גבר (עזרא כ' כ'). והתאר הנני יסר בציון (יזעיה כ"ח י"ו) ואכר וצמרו (ירמיה ל"א כ"ג). וכבר בא הרמיון הזה בעין במקום הפא כמו פִּיעֵל. ואם יאמר כי גחלים, בנים כחשים מרמיון הזה ע"מ ככרים ויהיו שנוי חנועה הגימל והכף בעבור החית לא יויק (וכ"כ רד"ק נמשקל הזה).

פִּיעֵל ויבא על פעל מלעיל כמו בקר, גפר (נחמיה ו' י"ד), רחם (מ"א י"ט ד'). נפך (זמות כ"ח) קשט סלה (תהלים ס' ו'), בכנדי חפש (יחזקאל כ"ח כ'). ויכנס בזה הבנין צרעה ואשחאול (יחזע י"ט מ"א) וקרחתה, וכרות שפכה (דנריס כ"ג ב'), אני חכמה שכנתי ערמה (משלי ח' י"ב) או חפשה לא נתן לה (ויקרא י"ט כ'), וחמטה וקריח ארבע (יחזע ט"ו כ"ד), טמאה (נמדנר ה' י"ט) לחמלה עליך (יחזקאל י"ו ח') מלוש בצק ער חמצתו (הושע ז' ד'), כי לשון הנקבה יכנס על לשון הזכר. ויחכן שאומר פִּיעֵל אמרי אמת (משלי כ"ב כ"א) כאשר אמרתי (דף 57) בנדר וכרכם, ר"ל שהוא מוקל פִּיעֵל סלה, וכי פִּיעֵל גם כן [ג"ל] ואפשר שיהיה גם כן כי פִּיעֵל? החטף הפא ונה העין והלמד דמיון מהדמיונים השלישים בלתי מוקל כאשר אמרתי גם כן בנדר וכרכם. וכמו קשט אמרי אמת מהעלול הזה וברו (נחמיה ח' ב'), תחו בן צוף (ז"א ח' ח') אלא שהרפו הלמדיו, והן הואוין, והגיע העינין מהם בשורק להוורח על הוויין הרפים, כי הקבוץ מהווא, והיה זה יותר קל עליהם מנה העינין והראות הלמדיו עם נחם; וכאשר הגיעו העינין נמשכה הקמצות אשר היתה בפאין כאשר היא בקוף קשט אמרי אמת

¹ נספרינו נפתח וכו'. על פי מטה, ורד"ק נמשקל טנה יסד נתון קמלים וכתב נמשקל ספרים הוא פתח.

ושבה חלם¹). וחיטב בעיני בקשט אמרי אמת שיהיה מוקל מן קשט סלה, וכי כעבור שהקלו אותו, ר"ל הניחו עיני, נרחק החלם ושב קמץ גדול [חטוף], וכן הוא הטוב בעיני בתהו ובהו, חתו בן צוף שחהיינה משער בקר אערך לך, וכאשר הרפו הווין הגעו אשר לפנייהם בקבוץ להורות עליה. ויחכן עוד בעיני בתחו בן צוף, תהו ובהו שחהיינה הווין בהם נוספות ושחהיינה למדיהם נופלות ויהיו עקרים תהיו בהיו על דמיון עוריקם ב"רי (דכ"ט ח' ל"ח), ויהיה פגלי דמיון מן דמיוני השמות השלישים; אך נרד וכרכם הטוב שיאמר בו שהוא דמיון בפני עצמו כמו ארר ונעמן (נמדנר כ"ו ט'). — ומכנין בקר אצלי עוד כוש ופוט ולוכים (נחוס ג' ט'), אלא שנעלמו עיניהם ונקבצו שני נחים רפים, הואו הנוספת למשך בפעל והואו הרפה אשר היא העין וחסרו הואו הנוספת ונשארה הואו אשר היא עין השם וכן קרה בגיר וסים והדומה להם משער ארץ, ר"ל שהניחו העינין (ואמר העלולים) [עלולים]. והראיה על כי כוש ופוט והדומה להם משער בקר אערך לך אמרם בקבוץ שור ש"דים זכחו (הסע י"ג י"ג), ובקבוץ והכה בכיור או בדוד (ז"ט נ' ד') בסירות י"ג י"ג (דכ"ט ל"ח ג'), וקבצו על דמיון לבקרים אצמית (תהלים ק"ח ח') אשר הוא קבוץ בקר אערך לך ועל דמיון כפרים אשר הוא קבוץ אשכל הכפר (ז"ט ח' י"ד). — ומשער קשט אמרי אמת, גוי אחר בארץ (ז"ט ז' כ"ג), אוי לך מואב (נמדנר כ"ט כ"ט).

פועל מלרע כמו ואנכי נטעתיך שורק (ירמיה נ' כ"א), ואח כל ערב (דברים י"ד י"ד), רב החבל (ויקרא ו'), זוחח וכן זוחח (דכ"א ד' כ'). ויחכן בעיני שיהיה ואח היותר החרמנו (ז"ט ט"ו ט"ו) שם לא פועל. ויכנס בענין הוה החחמח והפתולים (נחלית ל"ט כ"ה), ואח היחרח על הכבר (זמית כ"ט י"ג), כי תחו הנה חמורת הא, כי הרמיון הוה כבר בא בחוספת הא נאמר ולשרקה בני אחונו (נחלית ט"ט י"ג), ולשון הנקבה נכנס על לשון הזכר. וכמחו כי חועבה הוא (נחלית ט"ג ל"ג), וסחרה אמתו (תהלים ל"א ד'), וממנו סוללה (ז"ט כ' ט"ו) והוא חאר גובר; והתאר ח"ו משה, יותר ממני (אסתר ו' י'), עולל וינק (חיסה נ' י"א). ואפשר שיהיה סחרה תאר גובר.

פועל פועל בחלם ובשרק קל כמו לוטן ושובל (נחלית ל"ז כ'), ר"ל ושובל, ועובל (ס' י' כ"ח), האמונים עלי הולע (חיסה ד' ח'), שופר, שועל, גוול, כומו, צוער, ויחנהו בסוגר (יחזקאל י"ט ט') בגרסח בן אשר, כי בן נפחלי יקראוהו מלעיל. ואפשר שיהיה ואהלים כאשר המה (מ"ז ז' י'), ויששכר באהליך (דברים ל"ג י"ח), איש לאהליו (זפטים ז' ח') מזה המין. ומה שמחזיק הסברא הזאת² שיהיה ואהלים ע"מ עוללים שאלו לחם (חיסה) ושדויה האחד אי"ל ע"מ שופר ועולל, שפך על עולל בחוץ (ירמיה ו' י"א) וזאת היא ההקשה בבאהליך; ועוד איש לאהליו ע"מ ועל גזוליו ירחף ולולי זה לא היה ואהלים באהליך לאהליו אבל (הוא) היה כמו כי באהלים חשבו (ירמיה ל"ה ז') לחישיי יכבר (יחזקאל ט"ו י"ג). ומן הרמיון

¹ נראה טוב כי ר"י קרא קצט אמרי חמת נקטן חו נק"ח ולא מלאתי הנוספת הזאת לא נספרי הדפוס ולא נכ"י של כ"ד וגם הע"ט לא הביאה.

² נכ"י שני יש כזה חוספה מאוכזת: אמרם כי נחלילים תשנו נקטן חסל ע"מ חדש וחדשים לרין שיהיה על הסברה הזאת. חזקת הים סגרה שניה, הביאה נד"ק בטבול, שיהיה חסל ע"מ קדש חדש.

הזה וארוח לכל בהמה ובהמה (זה"כ ל"כ כ"ח). והחאר לב הוחל המהו (ישיע
מ"ד כ') אע"פ שהוא פחית, עורי לאבן דומם (מנקוק נ' י"ט), טוב ויחיל דומם
(מ"ג ג' כ'), אלה שולל. (מיכא ח' ח'), להכרית עולל מחוץ (ירמיה ט'
כ'), כהאנים השערים (שס כ"ט י"ז), ורגל מוער (מזלי כ"ה י"ט), כהם יוקשים
(קבלת ט' י"ט).

פיעל כמו ויעבר אלישע אל שונם (מ"נ ד' ח'). ויבא על פועל בצרי ורגש
כמו ואת שורה (זכ"ל ז' כ"ד). ונכנס בכנין הזה כסמת (שמות
ט', ל"ב) קבעה (ישיע כ"א י"ז).

פעל רגש, כמו והנה סלם (נחלית כ"ח י"ט), חפר גומץ (קבלת י' ח'). והחאר
מעשה ידי אמן (ש"ה ז' נ'), והסנה איננו אבל (שמות ג' נ'), לקח מאחד
(מ"נ נ' י'), לנער היולד (זופטים י"ג ח'). ואפשר שיהיה לב הוחל (ישיע
מ"ד כ') מהבנין הזה ויהיה עקרו הרגש והוקל כמו שהוקל פעלו והוא: החל
בי (נחלית ל"א ז'), ועקרו הרגש כמו ויהחל בהם אליהו (מ"א י"ח כ"ז). ואין
היות לב הוחל נפתח מונע מהיותו כמו דומם (מנקוק נ' י"ט) או כמו די אמן (ש"ה ז' נ')
כאשר היות יון חובל ומשך (נחלית י' נ') והוא ע"מ לב הוחל בגרסת בן אשר
בפתח בלתי מונע לו מהיותו שם ומהיותו משער שועל (נחלית ג' ל"ה) ועוגב
(נחלית ד' כ"א) וחושם (שס ל"ז ל"ד) וכמו (שמות ל"ה כ"ב) בן צוער (נחלית ח'
ח') קמוצים; והחארים שמות גם כן, אבל הם שמות נגזרים ממקרים.

פעיל מלרע כמו צעיק (נחלית כ"ד ס"ה), סדין (מזלי ל"א כ"ד), יושבה שפיר
(מיכא ח' י"א), הלבי רכיל (ירמיה ו' כ"ח), ורביד על גרונך (יחזקאל
י' י"א) בחריש ובקציר (שמות ל"ד כ"א) וחג האסיף (שס). ומן הרמיון הזה צפה
הצפית (ישיע כ"ה ה') החו חמורת הוא אשר היא למד הפעל כאשר אמרו ובנתיו
בשכית (נחלית כ"ה ל') והמירו מן הא שבה חו; ואמרו ויעברו ימי בכיתו (נחלית
נ' ד'). והחאר איש שעיר (שס כ"ו י"א), אם שכיר הוא (שמות כ"ב י"ד), שריר
ופליט (ירמיה מ"ג י"ז), כליל חמין (ישיע ל' כ"ד). ואם איש עני הוא (דברים כ"ד
י"ג), משקלו פעיל היוד הפוכה מהא בעבור רפיון ההא ושבר מה שלפניה
ויוך המשך נסחרת בין הגון והיוד. ויכא הרמיון הזה כמו שהוא עינו מאותיות
העלה חטוף ע"מ פ"פ מלעיל שבור העין כאשר בא וחרץ את גלגלחו (זופטים
ט' נ"ג) חטוף כחריץ, ואפשר שלא יהיה חטוף מן פעיל, אבל היה בנין
מבניתיהם מפני שהם מיוחדים העלול פעמים בבנין שלא יהיה בשלם, והענין
ברמיון הזה שלמים כמו זית וזית ויון ואיל ועיש וקין, ואפשר שיהיה השבר
בוחרץ חמורת גול.

פעיל רגש העין כמו פטיש, לפיד, ספיר, בכשיל וכלפוח (תהלים ע"ד ו'), בני
חטיל (עזרא נ' כ'). ויכנס בבנין הזה כצפיתח בדבש (שמות י"ז ל').
והחאר וצי אריר (ישיע ל"ג כ"א), הן אל שגיא (חיונ ל"ו כ'), אביר (ש"ה כ"א ז'),
כביר (חיונ ח' נ'), העיר העליונה (לפניה נ' ט'), עליזו גאותך (שס ג' י"א).

פעיל הפא שבורה והעין רגושה כמו אשר נתנו חתיתם (יחזקאל ל"ב כ"ד), כי
נתן חתיתם (שס). ויחכן שיריה משקלו פעילית על שחיהה רגשה החו
להבלע החו אשר היא עין הפעל בה; אך בעבור שנאמר כי נתן חתיתם בלשון
זכר היה הטוב לומר שמשקלו פעיל לא פעילית. ויחכן לומר בגלח עלית

(זופטיס ח' ט"ו) שמשקלו גם כן פעיל על ההו מוטרם מהא עלה, כאשר אמרנו בצפה הצפית וההיה הסברא בעליות (ימיה כ"ז י"ד) על הדרך הזה בסברה אשר זכרנו במלכויות (לעיל דף 47), ר"ל שתהיה היות הרגושה במקום שתי יודין אחת מהנה יוד המשך והשני תמורת תו עלית ויהיה משקלו פיעילות. ויכנס בבנין הזה בצפיתנו צפינו (ליכה ד' י"ז) יוד המשך נבלעת ביור ההפוכה מן ההא אשר היא למד הפעל.

פְּעִיל בשבא תחת הפא כמו מעיל, חזיר, שחק, ודביר בחוך הבית (ע"ל ו' י"ט), בליל חמיץ (ישעיה ל' כ"ד), חנית, ספיר, ובנחתי בשבית (נמדנר כ"ל ל') התו תמורת ההא אשר היא למד הפעל; אך אמרם בשבי ילכו (ימיה ל' י"ז) המאמר בו כמאמר אשר קדם במלח ואם איש עני (לעיל דף 62). ויכנס בבנין הזה קשיטה (נרמזת ל"ג י"ט), והכפירה (יחזע ט' י"ז), שמיכה (זופטיס ד' י"ח). ויכשר להיות מן הבנין הזה ארי, צבי, וגרי, והראיה על זה אמרם כנקבה תאמי צביה (ע"ל ו' ג') וגריה ע"מ פעילה בהבלע יוד המשך באו השרש ורעי את גדיחך (ע"ל ח' ח'); אבל אמרו אריים וגדיים וצבים, ואריות על חסרון יוד המשך מן האחר. והחאר הזה גביר (נרמזת כ"ז כ"ט).

פְּעִיל בצרי תחת הפא כמו משלם חזיר (ממיה י' כ'), לוי ויהודה, ושמיני ורעי (מ"ח ח' ח'), הר שער.

פְּעִיל כמו ואט אליו אוכיל (הזע י"ח ח'), אופיר ואת חוילה (נרמזת י' כ"ט), אוכיל הישמעלי (דכ"ל כ"ז ל'), רוכיפת (ויקרא י"ח י"ט) ולא דומיה לי (תהלים כ"ז ז'), יוד המשך נבלעת ביור אשר היא למד הפעל. וכמהו תושיה (ע"ל כ' ז'), ועוד חפיני מנחה פחים (ויקרא ו' י"ד), ועוד אחת תומיך גורלי (תהלים י"ז ה') על ענין מנח חלקי וכסי (ע"ל). והחאר לך דמיה חלה (ע"ל ס"ה כ'), פריה וענפה (יתחקל י"ט י').

פְּעִיל כפול הלמד להשיג גזבר (עזרא ח' ח') וכמו פרח (ליכ"ל ל' ז') והוא תאר.

פְּעִיל כפול הלמד כמו ופעלו לניצוץ (ישעיה ס"ח ח'), ריח ניחוח (ויקרא)

פְּעִיל בפתחות הפא כפול הלמד כמו ונאפופיה (הזע כ' ד'), קבצו פארור (יחזקאל כ' ו') כי הוא מן פאר אע"פ שנרפחה האלף והמעם בו כמעם בוככבים אספו נהם (ע"ל ד' ט"ו) כאשר זכרתי בספר ההשנה. ועוד ראיתי שערורה (ימיה כ"ג י"ד), שעררה עשחה מאד (ע"ל י"ח י"ג). והחאר הרים גבנונים (תהלים ס"ח י"ז). ויחכן שיהיה גבנונים פעלוננים. ומן הדמיון הזה רגוש כמו שבלול (ע"ל כ"ח ט'). ויבא על פְּעִילי כפול כמו חבוק. ויבא על פְּעִילי כפול כמו סגיר (ע"ל כ"ז ט'). והחאר חבילי עינים (נרמזת מ"ט י"ט). ויבא על פְּעִילי כפול כמו אומלל (ישעיה י"ז ח') והוא תאר.

פְּעִיל כמו עליו עלפה (יתחקל ל"ח ט"ו), כי הוא מן ויתעלף (יונה ד' ח'), תתעלפנה הבתולות (עמוס ח' י"ג), והוא תאר. וכמהו תפתה (ישעיה ל' ל"ג) כי הוא מן ותפת לפנים אתיה (ליכ"ל י"ז ו') והוא שם. וכבר בארנו זה בס' השרשים.

פְּעִיל בשבב הפא כמו תחת אלון ולבנה (הזע ד' י"ג), מקל לבנה (נרמזת ל' ל"ז) הוא הלבני בערבי והוא אילן גדול. ואפשר שיהיה כמהו אריה טרף (מחוס כ' י"ג), והחאר צחה צמא (ישעיה כ' י"ג) ולולי החית, היחק, רגושה

נראה בעבור ההבלעה כי היא מן צהיחה. ואפשר שיהיה כמזה אשה ריח ניחוח (ויקרא כ' ב') והוא שם.

פָּעוּל בחלם כמו ערב כבר (שמות ח' י"ח). בחזן נחתיך בעמי (ירמיה ו' כ"ו), לאגורת כסף (א"ל סוף כ'). והתאר נקד וטלוא (נחלזית ל' ל"ב), יחום, וחמון הוא (עמוס ב' ט'), מרוע אדם (ישעיה ס"ב כ'), ערום שואל גדרו (ליונ כ"ו). פָּעוּל בשורק כמו ויחנן באלוש (נמדנר ל"ג י"ג), חמול (נחלזית מ"ו י"ב), ממשק חרול (לפנים כ' ט'); והראיה על שחרול מן הרמיון הוה לא מן הרמיון הרגוש ר"ל חנור ועמוד כאשר חושבים אנשים, אמרם בקבוץ חרלים (טזלי כ"ד ל"א) בהניע הדיח בשכא ופתח, ולו היה העקר בדגשת הריש היחה חנועת הדיח בפתח כמו עמודים וחנורים או בקמץ בעבור המנע הדגשת בגלל הריש. והתאר שרוע וקלוט (ויקרא כ"ב כ"ג), נקד וטלוא, והנחש היה ערום (נחלזית ג' ח'), מחשבות חרוץ (טזלי כ"א ה'). ונכנס בכנין הוה ענות גבורה ענות חלושה (שמות ל"ב י"ח), הגמולה הזאת (ז"צ י"ט ל"ז), העוזבה (ישעיה ו' י"ב). ויבא מן עלול הלמר מוקל חטוף כמו וחרעינה באחו (נחלזית מ"א כ') עקרו שיהיה ע"מ פָּעוּל והוקל ויתכן שיהיה בלתי מוקל מפעול אבל ע"מ ארר ונעמן (נמדנר כ"ו ט') והרפו הוא והניעו מה שלפניה בקבוץ להורוח על הוא הרפה כי הקבוץ מהואו. ויתכן עוד שיהיה כנין בפני עצמו ואיננו על בנין ארר ונעמן ולא מוקל גם כן מן פעול. וממ"י הכנין הוה, ר"ל בנין פעול, ובית לכאית ושרוהן (יהושע י"ט ו') משקלו פָּעוּל. פָּעוּל בחולם ובשרק, שכור הפא, ודגש העין, כמו כנור, צפור, קמוש וחוח (ישעיה ל"ב י"ג) ובזר, וצנור (ז"כ ה' ח'), פגול הוא (ויקרא י"ט ז'), אח הקשואים (נמדנר י"א ה'), עד קירות הספן (מ"א ו' ט'), שקוף שמם (דניאל י"ב י"א), צפוי למוכח (נמדנר י"ז ג') וחרבי רקחין (ישעיה כ"ו ט'), קבוצין (ז"כ כ"ז י"ג) לשום חתול (יתקאל ל' כ"א). ומן הרמיון הוה וכראש שבלת ימלו (ליונ כ"ד כ'). וכבר הפילו הוא: הואת בקבוץ והורו עליה בקמצות שבע שבליים (נחלזית ט' ח') ווולח; ואפשר שיחסרו הקמצות להקל כאשר עשו בשבלי הדיחיים (זכריה ד' י"ב) ושמא היה זה להפריש. והתאר גבור ושכור, כל הבן הילור (שמות ח' כ"ב), בני שכליך (ישעיה מ"ט כ'), לשמע כלמורים (ז"כ כ' ד'), למורי ה' (ז"כ כ"ד י"ג). ויש לנו בערום שהוא תואר שתי סברות האחת שיהיה מהשער הוה הדגש יורה על זה אמרם בקבוץ כי יִירָפִים הם (נחלזית ג' ז') בהשאר חנועת העין כאשר היא; והשנית שיהיה כמו פָּעוּל שואל גדרו (ליונ כ"ו ו') ואם נשחנה התנועה כאשר היה. כי נעור ממעון קדשו (זכריה כ' י"ז) כמו נאור אחא אדיר (תהלים ע"ו ה') ברברי ר' יהודה וכמו ולא יכל יוסף (נחלזית מ"ה ח') ברברנו אנתנו, אבל ומאה צמוקים (ז"כ י"ז ח') הוא האר גובר¹). ויכנס בכנין הוה

¹ אגבר כוה כללן ערבי זס תלר נסמס (רלס דקדוק לזון ערבי טן די זלזי ח"ב דף ע"ב) וכתתנר קרל ניחוד תולר גובר השמות אלר נקדלו על זס אחד מהמקריים אלר נעלל נעלס הכוה ולל יפרד טענו כמו שכתב המהמר לקטן: אקדח כוה תלר גובר, כי כוה גזר טן אל קדחת נלפי וזה נענור קדיחותו וכותו; ארמון כוה תלר גובר כי כוה גזר טן רמס ידך, וכנס תלר גובר כניל למוקים, וכוכית, נחזתן, לכן, ירקק, יקוס, יעין, שפיץ ועוד רבים כללס; וכמו כן קרל רל"ב כפרק המינים זס כמחננר לזס אלר יתגבר נו אחד מהמקריים ומרוב התגברותו ויקרל כעלס הכוה זס המקרה הכוה כעלל לזככ נענור רוב הלכנת, הזש נקדל חמכ נענור התגברת החוס וזכוכית נענור זכותו.

בקרר חדיה (ויקרא י"ט כ'). ויבא בחוספת נון על הרמיון הזה כמו בצפר שמיר (ירמיה י"ז ח').

פֶּעוּל קל בחלם ובשרק כמו אפור, אזור, אטון מצרים (מצלי ז' יו'), אכוס בר (סס י"ד ד'). ואפשר שיהיה כמוהם ובעירם וכחצר (דננים כ"ח ט"ח). והחאר כי עירם אנכי (נלגזית ג' י"ח), בניס לא אמן במ (דננים ל"ז כ'), גם אמונים נוצר ה' (תהלים ל"ז כד'). וכבר בא הרמיון הזה חטף עלול העין והוא אמרם (למקום שבו) ער כור הגרול אשר בשכו (ז"ח י"ט כ"ג).

פֶּעוּל פחוח הפא רגש העין בהלם ובשרק כמו עשה הרחוק (יחזקאל ז' כ"ג), וכמן יורק (ישעיה כ"ח כ"ה), טבור הארץ (זופטים ט' ל"ז), הקטפים מלוח (איוב ל' ד') והוא במדומה לי שם העשב שאומרים לו בערבי מלאח וטעמו מלוח ברברי רוב המדברים. חנור וכירים (ויקרא י"ח ל"ה), חמוקי יריבך (ז"ח ז' כ'), חנניה בן עוזר (ירמיה כ"ח ח'). ויבנס ככנין הזה חבורה חתח חבורה (שמות כ"ח כ"ה), וכשנת בצרת (ירמיה י"ז ח'), כפרת, פרכת לולי הריש היה נרגש. והחאר ובטחות למרגני אל (איוב י"ז) ושעורו משכנות מבטחות למרגני אל על ענין ובמשכנות מבטחים (ישעיה ל"ז י"ח); רהום וחנן ה' (תהלים ק"ג ח'), קנא ונקם (נחום ח' כ'), אלוף נערי (ירמיה ג' ד'), חדינה אונק קשבות (תהלים ק"ל כ'), כרוב שכול (ז"ח י"ז ח'), נשיהם שכלות (ירמיה י"ח כ"ח), חלקי אבנים (ז"ח י"ז ט'). ואפשר שיהיה כמו המין הזה וְשִׁרְיָו (יחזקאל י"ט ו') ונמנעה הרגש בעבור הריש. ויחכן שיחשב מהבנין וזה בחור ובחולה (יחזקאל ט' ו') בעבור המנע שנוי ביחו בקבוץ ובסמוך. אך בחורי ישראל (ז"ח כ"ו כ') הוא פעול לא חאר והוא בענין אחר כלומר מבחר ישראל, והוא קבוץ רכב בחור (שמות י"ד ז').

פֶּעוּל בחלם ובשרק כמו שאור לא ימצא (סס י"ז י"ט), כיאור מצרים (עמוס ט"ו), יוצא אליך את העבים (דננים כ"ד י"ח), ככלוב מלא עוף (ירמיה ה' כ"ז), כרוב, סחור בן מיכאל (נבנדר י"ג י"ג), צפו וגעסם (נלגזית ל"ו י"ח). ויחכן שיכנס בבנין הזה גבורה. הלזשה. אנשי נטפה (עזרא כ' כ"ג), ישימו קטורה (דננים ל"ג י') והדומה לו. ויכנס בו עור ובחבת קעקע (ויקרא י"ט כ"ח), כחנת, קטרת, נחשה; ועור צלחת הרשה (מ"ב כ' כ'), זכוכית (איוב כ"ח י"ו) והוא תאר גובר. ועור ואת דם ואת כלובי (דה"ב כ' ט'). ומן השער הזה פרות, כסות, זונה, כי אם ראות עיניו (קהלת ה' י'), החו חמורת הא.

פֶּעֻלָּתָא כמו נחשחא בת אלנתן (מ"ב כ"ד ח'). ויבא על פעלתו כמו נחשחן (סס י"ח ד') והוא חאר גובר.

פֶּעוּל בחוספת היור — ואפשר שיהיה להשגח הבנין הרביעי ר"ל גבעל (שמות י' ל"ח), גלע (ז"ח כ"ד ד') — כמו קיטר (נלגזית י"ט כ"ח), צינק (ירמיה כ"ט כ"ז), שיחור (דכ"ל י"ג ה'), מי השלח (ישעיה ח' ו'), שלחה בכישור (מצלי ל"ח י"ט), אריות וחמרת (מ"ט ז' ל"ו).

עֶפּוּל הפוך מפעול, ומיחי את כל היקום (נלגזית ז' ד'), כי הוא אצלי נגור מן קם יקום ר"ל כל הקמים בעולם כלומר כל הנמצאים והוא חאר גובר. **פֶּעֻלָּה** כרגש הלמד וקבוץ העין כמו סגלה (שמות י"ט ה') ועברה רבה (נלגזית כ"ו י"ד), קמה אלמתי (סס ל"ז י"ז), ואת הכבודה (זופטים י"ח כ"ג), לאגדה אחת (ז"ח כ' כ"ה). והחאר פרה ארמה, עקבה מרם (הושע ו' ח'), אלה עבדה (יחזקאל ו' י"ג), כבודה בת מלך (תהלים מ"ט י"ד). ויבא על פֶּעֻלָּה בשבר העין

ודגשוה הלמר כמו שטמה, קהלה (נחמיה ה' ז'). ויבא על פְּעִלִית בשבר העין ורגשוה הלמר כמו כלמות עולם (ירמיה כ"ו ל"ד). ויבא על פְּעִלִית כמו וינהגו ככבדת (שמות י"ד כ"ה). פְּעִלִית ביוזר וקלות הלמר כמו ושם בעל פקרה (ירמיה ל"ז י"ג), ספר כריתח (דברים כ"ד ג'), ובמירוח (יחזקאל כ"א י"א), וארץ הריסותך (ישעיה מ"ט י"ט), עליצתם (תהלים ג' י"ג).

פְּעִלִית בפחחות הפא כמו עבדות, מרדות, מלכות, ילדות, פחחות, אלמנות חיות (ז"כ כ' ג'), בני בצלות (עזרא כ' כ"ט).

פְּעִלִית בשבר הפא וקלות העין כמו רפאות (משלי ג' ח'), סכלות מעט (קהלת י' ח'), שפלות ידיים (שם י' י"ט). ויבא הרמיון הזה בדגשוה העין כמו עקשוה פה (משלי ד' כ"ד).

פְּעִלִית במשך הלמר בקמצות כמו אלמנות חיות, וחרפה אלמנותך (ישעיה כ"ד ד') והם סמוכים. והרמיון פושטות בלשון עמנו. וחרגם אלמנות חיות, אלמנות החיים, על הענין, כלומר היו אלמנות כחיי כעליהן בעבור שנפרדו מהם. ויבא על פְּעִלִית בפחחות העין ורגשוה הלמר, פחיות (משלי ט' י"ג). ויבא על פעליליות כמו הכלילות עינים (שם כ"ג כ"ט). ויבא על פעליליות כמו קוממיות (ויקרא כ"ו י"ג). פועל קל' כמו ואח חוקק (דב"ר ו' ס') ונאמר עוד חוקקה (יהושע י"ט ל"ד).

פועל דגש כמו אח הכתנת (שמות כ"ט ה'), וכמהו אצלי כי אח עול סבלו (ישעיה ט' ג') ועל כן בא בקמצות הבית כאשר בא כמלקט שבילים (שם י"ז ה') קמץ הבית מפני שחסרו ממנו ואז וכראש שבולת ימלו (איוב כ"ד כ"ד); וראוי שיהיה קודם הסמכו פִּעַל. ויכשר שיהיה מהרמיון הזה כי גנב גנבתי (נחלשית מ' ט"ו), אח כל ענותו (תהלים קל"ט), החו בו מומרת מן ההוא אשר הוא למר הפעל. והטוב בעלה אריה מסבכו (ירמיה ד' ז') שיהיה גם כן מהרמיון הזה ושיהיה הקבוץ מחסר ממנו כאשר חסרוהו גם כן מן והלבשח אחם כתנת (שמות מ' י"ד), וישאום בכתנתם (ויקרא י' ה'), כי האחד מהם כתנת, ויטבלו אח הכתנת (נחלשית ל"ז ל"א). ומהרמיון הזה עוד לעמות אחד החלקים (יחזקאל מ"ב ז').

פְּעִלִית והוא חאר או חאר גובר כמו ירקרק, ארמדם, לבנה ארמרמח (ויקרא י"ג מ"ג), ארחות עקלקלות (שופטים כ' ו'), כחלקקות באפלה (ירמיה כ"ג י"ט), הפכפך (משלי כ"א ח').

פְּעִלִית כמו והאספסוף (נחלשית י"א כ'), שחרחרת (ז"כ ח' ו') ושניהם חוארים. והשם הגמור ולאסורים פקח קוח (ישעיה ס"א ח') אך המלה נחלקת לשני חלקים במכתב והיא בעקרה אחת. ושעה המשורר באמרו:

יען לכל דורש. היה נר ונכרש. באר ויפרש, ויפקח קוחי

וחשב אחם שחי מלוח.

פְּעִלִית עגלה יפהיפיה (ירמיה מ"ז כ') והוא גם כן מלה חלוקה במכתב ועל כן לא נהפכה בה והוא אשר היא למר הפעל ביד על הרקשה, אך נשארה במכתב ובכבור יחד, ועקרה שחיהיה מלה אחת כי היא כפילת העין והלמר והיא חאר ויד המשך מובלעת בלמר הכפולה.

פְּעִלִית והיא חכונה מורה על הענין כמו וילכו אחרנית (נחלשית ט' כ"ג), וכי הלכנו קדרנית (מלכ"י ג' י"ד).

פֻּעֵלֹן [נִסְגָּל וְנִסְגָּר] כְּמוֹ חֲבֵרוֹן, שְׁמֵעוֹן, פַּתְרוֹן, זָכְרוֹן, וּפְרָנָה (נִמְדָּנָה לִ"ד ט'), וּפִישוֹן וּגִידוֹן (נִרְאֵית ב'), כִּי גִזַּר פִּישוֹן אֲצִל מִן הָאֲרָמִי רָ"ל פִּשּׁוֹ וּסְגוֹ (תַּגְמָו שֶׁל כְּרוֹ וְכִנּוֹ), וְעִנְיָנו הָרִבּוּי, וְגִזַּר גִּידוֹן בְּעִינֵי מִן יִגִּיד יִרְדֵּן (לִיזֵן ט' כ"ג), מִגִּיד מִמְקוֹמוֹ (שׁוֹפְטִים כ' ל"ג) וְעִנְיָנו הִיִּצִיאוֹהָ וְהִפְרִיצָהּ וְהִמָּה שְׁנֵי תֹאֲרִים גְּבוּרִים. וְהַתָּאֵר הַגָּמוּר שְׁלֹמֹן, אֲבִיוֹן, עֲלִיוֹן, וְהַבְּרִיחַ הַחֵיכִן (שְׁמוֹת ל"א), הַמֵּים הַוִּידוּנִים (תְּהִלִּים קכ"ד ט'), וְרֵאשׁוֹן, וְחִיצוֹן. וַיָּבֹא פֻּעֵלֹן בְּרִגְשׁוֹת הָעֵין כְּמוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל צָרִים עַל גִּבְתוֹן (מ"א י"ו כ"ו), דִּנְיָאֵל גִּנְתוֹן (נִחְמִישׁ י' ו'), וְשִׁלְשֵׁל קִלְשׁוֹן (ש"א י"ג כ"א), וְהַתָּאֵר הַגָּבֹל שְׁכֻרָהּ (יִסְחָשׁ ט"ו י"א), וְהִנֵּה עָלָה כָּל קִשְׁשׁוֹנִים (מְשִׁלִּי כ"ד ל"א). וְהַתָּאֵר אוֹכ וִידְעָנִי (דְּנָרִים י"ח י"א). וַיָּבֹא עַל פֻּעֵלֹן בַּפְּתָחוֹת הַפֶּאֶר כְּמוֹ וְהָדָף שְׁלֹמֹנִים (יִשְׁעִיָּה ח' כ"ג), הַחֲשִׁים אֲגָמִן בְּאִפּוֹ (לִיזֵן ט' כ"ו), בְּעַד הַחֲלוֹן (נִרְאֵית כ"ו ט'), כִּי גִזַּר חֲלוֹן אֲצִל מִן וּבִמְחִלוֹת עֶפֶר (יִשְׁעִיָּה כ' י"ט) וּמִבְּרֵי הַחֲרָגוֹם חֲלִיל לֹחֶץ (שְׁמוֹת כ"ו ט') וְזוֹהָ אִמְרוּ נִקְבִּים נִקְבִּים חֲלוּלִים חֲלוּלִים. וּמִשְׁקַל חֲלוֹן עַל הַדֶּרֶךְ הוּא פֻּעֵלֹן וְהַלְמַד שְׁלֹ בְּמִקּוֹם שְׁחִי לְמַדֵּן כִּי הוּא עַל דְּמִיוֹן בַּחֲצוֹן חֲמֵר (נִרְאֵית י"ד ז') וְהַבְּלִיעוֹ הָאֲחַת בְּשֵׁנִית וְהוּא עַל הַשְׁלֹמֹת חֲלָלוֹן כְּמוֹ חֲצוֹן. וְהַתָּאֵר אֲרֻמוֹנִי (שֶׁס כ"ה כ"ה), הָרִים גְּבֻנוֹנִים (תְּהִלִּים ס"ח י"ז). וּמַעֲלֹלֵי הָעֵין הַנִּי אֵלֶּךְ וְרוֹן (יִרְמִישׁ כ' ל"א), בֹּא וְרוֹן (מְשִׁלִּי י"א כ'). וּמַעֲלֹלֵי הַלְמַד קִלּוֹן, גִּאֹן. וְזֶן הַבְּנִין הוּא חֲשֻׁמְנָה, צִלְמוֹנָה וְעֶבְרָנָה (נִמְדָּנָה ל"ג). וַיָּבֹא עַל פֻּעֵלֹן דְּרַכְמוֹנִים (שׁוֹרָה כ' ס"ט).

פֻּעֵלֹן בְּשֶׁבֶר הַפֶּאֶר וּקְמִצוֹת הָעֵין כְּמוֹ שְׁכֻרָהּ, עוֹרוֹן, שְׁדָפוֹן, גִּלְיוֹן גְּדוֹל (יִשְׁעִיָּה ט' ח'), קִנְמוֹן (מְשִׁלִּי ז' י"ז). וּבַפְּתָחוֹת הַפֶּאֶר בְּעַמֵּק אֵילוֹן (יִסְחָשׁ י' י"ב), שְׁבַח שְׁבַחֹן (שְׁמוֹת ל"ב כ'), מֶלֶךְ לִשְׁרוֹן (יִסְחָשׁ י"ב י"ח), וְאִפְשֵׁר שִׁירִיהָ כְּמוֹהֶם מִצֶּפֶן חֲנָתָן (שֶׁס י"ט י"ד).

פֻּעֵלֹן כְּמוֹ הוּא כְּסִלּוֹן (שֶׁס ט"ו י'), לִבְנוֹן, וְהוּא תָאֵר גְּבוּר גִּזַּר מִכְשֵׁלָה יִלְבִּינוֹ (יִשְׁעִיָּה ח' י"ח) בְּעֵבֶר שֶׁהוּא מִלְּבָן בְּשֵׁלֶג הַיּוֹרֵד עָלָיו. וְכִמְהָ הַבּוֹ לְגִאִיוֹנִים (תְּהִלִּים קכ"ד ט') וְאֵם תְּנוּעַת הָעֵין שׁוֹנָה, וְגִזַּרָהּ מִן עַל כָּל גִּאָה וְרֵם (יִשְׁעִיָּה כ' י"ב), וּפְרוּשׁוֹ לְגִדּוּלִים וְהוּא תָאֵר, וְהוּא אֲצִל בְּעִלִּי הַמְּסוּרָה עַל דֶּרֶךְ אַחֲרָת, מִפְּנֵי שֶׁאִמְרוּ בּוֹ: כְּתִיב מִלָּה תָאֵר וְקָרִי תִרְחִי, וְהוּא אֲצִלָּנוּ כְּאִשֶּׁר סִפְרָתִי לָךְ. פֻּעֵלֹן בְּרִגְשׁוֹת הַלְמַד כְּמוֹ אֲבִירוֹן וּמוֹת (לִיזֵן כ"ח כ"ב). וַיֵּשׁ שִׁפְיָלוֹ הַגּוֹן מִמֶּנּוּ לְהַקֵּל וַיְהִיָּה עַל פֻּעֵלֹן כְּמוֹ שְׁאוּל וְאֲבִירָה (מְשִׁלִּי כ"ז כ').

פֻּעֵלֹן בְּשֶׁבֶר הָעֵין כְּמוֹ בְּבִקְעַת מִגְדוֹן (זְכַרְיָה י"ב י"א), וַיָּבֹא בְּלִי נֹון כְּמוֹ מֶלֶךְ מִגְדוֹ (יִסְחָשׁ י"ב כ"א), בְּבִקְעַת מִגְדוֹ (דְּכַר ל"ב כ"ב).

פֻּעֵלֹן כְּמוֹ וְחִפְרֵי הָאֲבִיוָנָה (קִסְלֵת י"ב ט') יִיד הַמִּשְׁךְ נִבְלָעָה בְּיוֹד אֲשֶׁר הוּא לְמַד הַפֶּעַל וְהוּא גִזַּר מִן אֵם חֲאֲבוֹ וּשְׁמַעְתָּם (יִשְׁעִיָּה ח' י"ט) כְּאִשֶּׁר יִתְבָּאֵר לָךְ. וַיָּבֹא עַל פֻּעֵלִיוֹן כְּמוֹ קִיקִיֹן (יִזְנֵה ד').

פֻּעֵלֹן כְּמוֹ גִזַּר [וְלִיזֵן ט' דְּכַרְיָה] כִּי גִזַּרָהּ מִן גִּזַּרָהּ מִגְדוֹ עֵינֶיךָ (תְּהִלִּים ל"א כ"ג) אֲשֶׁר פְּרָדְשׁוֹ גִּזַּרָהּ וְנִכְרָתִי וְהוּא הַפּוֹךְ.

פֻּעֵלִיָּה כְּמוֹ וְאִקָּה אֵם יִאֲזוּנִיהָ בֵּן חֲבֻצְנִיהָ (יִרְמִישׁ ל"ב ט') וַיְחַן שִׁירִיהָ מִשְׁקָלוֹ פַּעֲלָלִיהָ וַיְהִיָּה רִבְעִי עַל בְּנֵי חֲבֻצֶלֶת הַשְּׁרוֹן (שֶׁס כ').

פֻּעֵלָתוֹן כְּמוֹ וַיִּקְבֵּר בְּפֶרַעְחוֹן (שׁוֹפְטִים י"ב ט"ו).

פֶּעֶלָן בשבר הפא או בפחחותה כמו כבשן (נלזית י"ע כ"ח), זמרן (זס כ"ה כ'), יתרן (זס ל"ו כ"), כן שפטן (נמדנר ל"ד כ"ד), בן עינן (זס ח' ט"ו), אבצן (זופזיס י"ז ח'), קרתן (יכזעז כ"א ל"ב), פלטיאל בן עזן (נמדנר ל"ד כ"), לפנות בקר לאיתנו (זמות י"ד כ"), והוא תאר גובר, והתאר הגמור על גנת הכיתן (למטר ז' ז') והוא תאר למחואר פחסי, שעורו התצר הביתן או הרומה לזה. ועוד גוי איתן (ירמיה כ' ט"ו), נמעי נעמנים (ירמיה י"ז י'), זית רענן (ירמיה י"א י'), ערשנו רעננה (ז"ה ח' י"ו) כי לא אלמן (ירמיה כ"א כ'), אלמנה, נשים רחמניות (ליכז ד' י'). ואפשר שיהיה פתחות אלה הפאין בעבור שמקצתן אותיות גרוניות ובעבור שאחרי מקצתם אותיות גרוניות. ואמרתי ביתרן שהוא פעלן אע"פ שיש בתחלת אות מאותיות החוספות ולא אמרנו שהוא יפעל, לשני פנים, האחד מהם שגרונותו מן יתר שאת ויתר עו (נלזית ט"ט ג'), והשני ראיונו שקראו איש יתרן, ואחר כן אמרו עליו ובני יתר (דכ"ט ז' ל"ח) בחסרון הנון, וירענו כי היור שורש. ויחכן שיכנס בבנין הזה חלכנה (זמות ל' ל"ד). ויחכן שיהיה מהרמיון הזה קנין, בנין, וענין, וזה על זולת מה שוכר בהם ר' יהודה, כי הוא אמר בנון זאת האחרונה מכל אחת מהן שיהיה העין כפולה ומשקלה אצלו פֶּעֶלָע ועל רעתו בהגיגו (תהלים ל"ט ד'), וזה גם כן נכון אלא שאני נוטה אל היות המלות האלה פֶּעֶלָן מהיותם פעלע. ומה שמאמץ זה אצלי המרחם נון ברא כאשר נאמר והגורה והבניה (יחזקאל ט"א יג) ר"ל והבנין, כאשר נאמר (זס) והבנין אשר אל פני הגורה — וקיר הבנין — ומדד ארך הבנין; והומרה הוא מנון מפני שהיא נוספת כמזה.

פֶּעֶלָן הפא בקמץ או בשורק כמו קרבו וקרבו (נחמיה י"ג ל"ח) ושלהן. פֶּעֶלָם, פֶּעֶלָם בקמץ ובשורק כמו אָמנם ה' (מ"ז י"ט י"ז), כי האסנס (מ"א ח' כ'), ואת המלעם (ויקרא י"א כ"ב); ומן הרמיון הזה יומם ולילה. ויחכן שחיהיה המם בו כפולה ויהיה משקלו פעלל על משקל אמלל. פֶּעֶלָם בשבר על הרוכ כמו שבו [כליהם ריקם] (ירמיה י"ד ג'), חנם נמכרתם (זמות ח' י"ד), ומשקלו פעלם הקשה על חנם וכאלו המם הזאת בריקם וחסם וכנס מורה על הענין. ואפשר שיהיה שבי דומם (ירמיה מ"ז ה') כמורה על שחיהיה הוא עין הפעל וחתיהיה המם לענין; ואפשר שיהיה המם כמו דומה נפשי (תהלים ל"ד י"ז) וחתיהיה המם תמורת הא הנקבה, אבל לאבן דומם (חנניק כ' י"ט), טוב ויחיל ודומם (ליכז ג' כ"ו) המה פעל (ראש לעיל דף 25, 26).

פֶּעֶלָם כמו פחאום והמם בו גם כן לענין וכמהו ולמלכם חועבת בני עמון (מ"ז כ"ג י"ד) והוא תאר גובר, והתאר כתבול שלשום (נלזית ל"א כ'). פעלי בקבוצ הפא בקמץ או בשורק כמו אחאב בן אמרי (מ"א י"ז כ"ט). חפני ופינחס (ז"ח ג'), נחבי בן ופסי (נמדנר י"ג ט"ו), שן והבנים (יחזקאל כ"ז ט"ו), בקי בן יגלי (נמדנר ל"ד כ"ג). ומן הרמיון הזה נעמי (רות) אלא שקבוץ הפא נהפך אל העין. והתאר נכרי, ונכרים באו שעריו (ענדיז ח' י"ח). ונכנס בבנין הזה גפריה ומלח (דנדיז כ"ט כ"א), ומדדו את חכנית (יחזקאל מ"א י'), כרית (ירמיה כ' כ"ג), העיקר כריש הדגשות כי הוא נגזר מן יחברו ויחלכנו (דניאל י"ז י') וכאשר הפילו הדגשות להקל נמשכה הקמצות ושבה חולם על סכרה

ר' יהודה (ס' הכפל דף 164) במרת רוח (נראית כ"ו ל"ח) והיא המורת הרגש. —
ויבא בלתי קמין כמו לבני ושמי חצרון וכרמי (שמות ו' י"ז), פלטי (נמדנר י"ג י'),
חבני בן גינת (מ"א י"ו כ"ה), זמרי (נמדנר כ"ה י"ד). נחבי (שס) גרי (שס י"ג י"ב).
והתאר או מי נתן לשבוי בינה (ליוכ ל"ח ל"ו) והוא תאר גובר.

פְּעֻלָּה ואפשר שיהפכו ההא חו כמו תחתיה (תהלים פ"ו י"ג) ותחתיה (דברים
ל"ב כ"ג) ובקבוץ תחתיות (ישעיה מ"ד כ"ג) ומן הרמון הוה אצלי כצל
דליותיו (יתקאל י"ז כ"ג), האחת דליה ומשפטו יל"ה ע"מ תחתיה, והניחו הויר
הראשונה מן דליה והטילו תנועה על הלמר ואחר חסרה וקבצוהו על דליותי
והתאר והריותי יבקעו (הושע י"ד ח').

פְּעֻלָּי בפחחות הלמר ובפחחות הפא ובשברה כמו מהרי הנטפתי (ש"ב כ"ג כ"ז),
רדי (דל"ח נ' י"ד), שמי וידע (שס נ' כ"ח), הרי מנחלי געש (ש"ב כ"ג ל'),
חצרי הכרמלי פערי הארבי (שס כ"ג ל"ה), נחרי (שס ל"ו). והתאר ולכילי
לא יאמר שוע (ישעיה ל"ב ה') ועוד וכלי כליו רעים (שס ז'), מוכיה אדם
אחרי חן ימצא (מצלי כ"ח כ"ג) פרושו מוכיה האדם האחרוני ימצא חן יותר
מהמחליק לו לשון.

פְּעֻלָּית בלי קמין כמו באחרית הימים (נראית ט"ט ח'). אבני גוית (מ"א ה' י"ז)
העקר בדגשת הוין והניחו אותה להקל, והוא נגזר אצלי מן כי נגזר ועבר
(נחום ח' י"ב) כי ענינו מהכריתה לא מהעברה כאשר חושבים אנשים (ר"י חיוג
שרגזו) וענין גוית סתוה וכריתה, והראיה על זה לא חבנה אהה גוית כי חרבך
הנפח (שמות ב' כ"ה) כלומר מסתחה חצובה בברול, ובין הענין הזה ובין ענין
הנה נא גוים (ש"ב י"ג כ"ד), ויגו את ראשו (ליוכ ח' כ'), גוי נורך (ירמיה ז' כ"ט)
קרבה במין כי הכל כריתה. ויש שיפילו גם כן רוב חכמי הערב הגווה על כל
כריתות. ויבא על פְּעֻלָּית כשבר הפא כמו אשר נתנו התוחם (יתקאל ל"ב כ"ד),
ואין רחוק שיהיה כמהו גלה עליה (שופטים ח' ט"ו), כי כבר מצאנו הענין הזה
בעלל כאשר יחבאר לך במקומו.

פְּעֻלָּה כמו חירוש; והתאר חינוק, ויכנס בבנין הוה חלכשח (ישעיה כ"ט י').
תְּפַעֵל כמו חדרה ותאשור (ישעיה ט"ז י"ט) וכמהו ולחמן אל הכלאי (שס מ"ג ו')
כי הוא נגזר מן ימן והוא תאר גובר. ויכנס בבנין הוה ולצפירת תפארה
(שס כ"ח ה'), תפארת, תפליצח (ירמיה ט"ז י"ו) על משקל כי לא היה תפארתך (שופטים
ד' ט'), והוא בלתי סמוך, תפליצח ע"מ תפארת, והתאר חושב ושכיר (שמות
י"ב ט"ה), ומן הרמיון זה אצלי חבל עשו (ויקרא כ' י"ב) עקרו חבלל נגזר מן
בעמים הוא מחבולל (הושע ז' ח') ומן כלל ה' (נראית י"ח ט') אשר ענינו הפסד
ושנוי. וכבר טעה בו ד' יהודה בספרו (ס' הנקוד דף 184) ששקלו בארץ. ורמיון
חבל עשו אצלי מבְּעֻלָּה הכפל גם כן חמס יהלך (תהלים נ"ח ט') עקרו חמסס
כי הוא מן חמסס נסס (ישעיה י' י"ז), וימס לכב העם (יהושע ז' ה'). ויבא על
תְּפַעֵל כמו תלשר (ישעיה ל"ז י"ב) שם עיר.

תְּפַעֵל כמו חדרה ותאשור (ישעיה ט"ז י"ט), חבלול בעינו (ויקרא כ"ח כ').
תְּפַעֵל כמו חרשש. חכריך; והתאר מבין עם חלמיר (דל"ח כ"ה ח'). ונכנס
בבנין זה חאניה ואניה (ישעיה כ"ט ב'). ויכנס בו עוד החוין בחרמית
(ירמיה ח' ה'). חכלית שנהא שנהאים (תהלים קל"ב כ"ב) ודרומה לזה החו חמורה
הא. (לעיל דף 30).

תַּפְעֹלָל כמו וכחנת חשבין (זמות כ"ד). ויכנס בבנין הזה חדרמה וחוכחה ואפשר שיהיה חוכחה כמו חושב ושכיר.

תַּפְעֹלָל כמו ובחוקומיך אחקוטט (תהלים קל"ט כ"א), שרה תחוללכם (ישעיה כ"א ד') ושניהם חארים.

תַּפְעֹלָל כמו לא נאווה לכסיל תענוג (עזלי י"ט י'), חמרוק ברע (זס כ' ל'), ונתון חמרוקיהן (לסמר ג' ג'), תחנונים ידבר רש (עזלי י"ח כ"ג), תהפכות כלבו (זס ו' י"ד), ואת תחלואיה (דברים כ"ט כ"ג). ויכנס בבנין הזה ותעלמה יוצא אור (ליוז כ"כ י"א), והתאר ותעלולים ימשלו בם (ישעיה ג' ג'), ותהלכת לימין (נחמיה י"ג ל"א), ואת בני התערבות (מ"ג י"ד י"ד). והקרב אצלי כוהנה תחלואי רעב (ירמיה י"ד י"ח) שיהיה תאר לא שם כמו ואת תחלואיה. ויכנס בבנין הזה תרכות אנשים חטאים (נמדנר ג"ג י"ד) וחונות והדומה לזה החו חמורת הא.

יַפְעֹל בחולם ובשורק כמו בכלי הראים ובילקוט (ז"ל י"ז מ') הינושף (ויקרא י"א י"ז) ויהלום (זמות כ"ח י"ח).

יַפְעֹל כמו יצחק, ידלף (נחלזית כ"ג כ"ג), יגאל (ז"ג כ"ג ל"ג), יבחר ואלישוע (זס ס' ט"ו), וישמא וירבש (דכ"ל ד' ג'), ישבק (נחלזית כ"ה ד') חירוש ויצהר (דברים כ"ח כ"א). ויכנס בבנין הזה ויראלה ובית לחם (יהושע י"ט ט"ו) וזרחיה (דכ"ל ז' ג'). ויבא על יקצ"י כמו יאתרי (דכ"ל ו' ו').

יַפְעֹל כמו ירוחם (ז"ל ח' ח'), כלב בן יפונה (נמדנר י"ג ו').

יַפְעִילָה בשבר היור כמו יוליה (דכ"ל ח' י"ח) שם איש.

יַפְעֵל, יַפְעִלָה כמו יעקב ויעקבה (זס ד' ל"ו) ותפתח היור בעבור העין כי הוא פעל עתיד כמו עמר.

יַפְעֵל כמו ארץ יעור (נמדנר ל' ב') ויפלט (דכ"ל ז' ל"ב).

מַפְעֵל כמו והעביר אתם במלכן (ז"ג י"ג ל"א), במרצע (זמות כ"א ו'), והמולג (ז"ל ב' י"ג), המכתש אשר בלחי (זופטים ט"ו י"ט), ויקח המכבר (מ"ג

ח' ט"ו), עגל מרבק (ז"ל כ"ח כ"ד), משען ומשענה (ישעיה ג' ח'), מסוה (זמות ל"ד ל"ג), ויביאו מטיה (זס ל"ה כ"ו). ויכנס בבנין הזה בסתר המדרגה (ז"ה ד' י"ד), והמכשלה הואח (ישעיה ג' ו'), משטמה (הזע ט' ז'), המכפלה, מרחשת, המהפכת (ירמיה כ' ב'). ויכנס בו עוד מתח אלהים (קהלת ג' י"ג) ועקרו מנחת, כי הוא מנחן והבליעו הגון הראשונה וחסרו השניה להקל. וממנו עוד מוקש, מופח ומועד (לקטן דף 71). והתאר לא יבא ממור (דברים כ"ג ג').

מַפְעֵל כמו במלמד הבקר (זופטים ג' ל"א) מתן, מצב, מרע, משאבים (זופטים ב' י"א) מרבדים (עזלי ז' י"ו), מטעמים (נחלזית כ"ג ג'), מנעמיהם (תהלים

קט"ז ד'); והתאר מלאך מלאכים. ודגשות הלמדן בקצת הבנין הזה כאשר יהיו בקבוק, והגדחתה מהקצת הוא לבלי עלה אך כפי אשר יקל עליהם או יכבד. ויכנס בבנין הזה ממלכה, אנשי המצבה (ז"ל י"ד י"ג). ויש שמקילים הרמיון הזה ומנתיים עינו כשכאופתח כמו מרע לה (יהושע י"ט ח') שם מקום. דבשת (זס זס י"א),

מַפְעֵל בשבר הגם, כמו מכמש (ז"ל י"ג ב'), משכן, משכב, גור ממכלה צאן (חזקוני ג' י"ו) ומשקלו מפעל ונכתב ברא במקום אלף, וקבוצו ממכלאות

צאן (תהלים ע"ח ע'). ויכנס בבנין הזה מלחמה וממשלה ומרכבה, עד המפשעה

(ד'ה"א י"ט ד'), מסנרת (זמות כ"ה כ'), מפלצת (מ"א ט"ו י"ג). ויכנס בו מורש ומורשה והדומה להם. ויכנס בו עוד ועליו כמבנה עיר (יחזקאל מ' ב'), ומחנה. והתאר מלצר (דניאל ח' י"ב), מצער (בראשית י"ט ב'), וחרש מצל (יחזקאל ל"א ב'), עקרו מצלל ע"מ מכלל יפי (תהלים נ"ג) אשר הוא תאר מבניך כללו (יחזקאל כ"ז ד'), כי הוא מן ונסו הצללים (ז"כ ב' י"ז), כאשר צללו (נחמיה י"ג י"ט); ועוד והיה לרם למשמר (יחזקאל ל"א ז') על ענין לכן שמר לראשי אשימך (ז"א כ"ח ב'). ויכנס כבנין הזה עוד והוא תאר, אמרו יובילו שי למורא (תהלים ע"ז י"ב), והוא מוראכם (ישעיה ח' י"ג), וכל מושב בית ציבא עברים למפיכשח (ז"כ ט' י"ג) וחרנומו כל השוכני בבית ציבא; וכמו מודע לאישה (רות ב' ח'), הלא בעז מדעחנו (סג' ב'), מולדת בית או מולדת חוץ (ויקרא י"ח ט'), ומולדתך אשר הולדת (בראשית ע"ח ו'), החו במולדת ובמודעתנו להפלגה. ומן הרמיון הוה והם תארים ושמות פועלים אמרו הם מעוררים אחם (ד'כ"כ כ"ח ג'), אשר אחם מחלמים (ירמיה כ"ט ח'), ויהרג במשמניהם (תהלים ע"ח ל"א), במשמניו רון (ישעיה י"ז), והערים המבדלות (יסועה י"ז ט'), פרש מעלה (נחום ג' ג'), מעלה במה ומקטיר לאלהיו (ירמיה מ"ח ל"ה), כי האלהים מענה בשמחת לבו (קהלת ה' י"ט) משנה למלך אחשוורוש (סוף ספתי), תחת מעשה מקשה (ישעיה ג' כ"ד), במעבה הארמה (מ"א ו' ט"ז), מרבה להכיל (יחזקאל כ"ג ל"ב), תבנית לשון נקבה לכוס. ואפשר שיהיה מהמין הזה המצפצפים והמהגים (ישעיה ח' ב') רצוני והמהגים. וכבר זכרנו בו בהשגה פנים אחרים שיתכנו בו גם הם, אבל אלה הפנים יותר ראויים לו. ומן העלול העין חנף ומרע (ישעיה ט' י').

מַפְעֵל כמו מוכח, והתאר ילד מסכן (קהלת ד' י"ג). ואפשר שיהיה מן הבנין הוה שער מוקש ומופת. ויחכן שיהיה ממנו ועליו כמבנה עיר (יחזקאל מ' ב') ותחת מעשה מקשה (ישעיה ג' כ"ד) והדומה לו, אבל מאור והדומה לו מהשמות העלולי העין אשר פאיהם גרונות יחכן שיהיו מבנין ספּעל הפתוח הפא ושיהיו עוד מבנין ספּעל השבור הפא. והתאר מן הדומה לוה ה' מעון אתה (תהלים ל'), מענה אלהי קדם (דברים ל"ג כ"ז); אבל מכון (זמות ט"ז י"ז) ויהיה מנון (מזלי כ"ט כ"א) הוא מבנין ספּעל בפתחת המם וגזרת מנון מן ינון שמו (תהלים ע"ז י"ז) ונין ונכר (ישעיה י"ד כ"ב). ויבא על ספּעליה כמו אשר לא במסכנות (דברים ח' ט').

מַפְעֵל דגש הפא, מקדש ה' (זמות ט"ז י"ז), השבת מטהרו (תהלים פ"ט ט"ה), והתאר מנזריך כארבה (נחום ג' י"ז). ויבא על ספּעליו כמו ויצא המסדרונה (זופטים ג' כ"ג).

מַפְעֵל דגש העין כמו ימך המקרה (קהלת י"ח), והוא המעובה ולמכסה עתיד (ישעיה סוף כ"ג), האליה — המכסה (זמות כ"ט כ"ב), היעים ואח המזרקות (סג' ל"ג) ואח המנקות (נעמד ד' ז'), ומבשלות עשוי מתחת הטירות (יחזקאל מ"ו כ"ג), אלהיית המבשלים (סג), ר"ל הקדרות ופעם זכרם בלשון נקבה ואמר ומבשלות עשוי ופעם זכרם בלשון זכר ואמר בית המבשלים כי הבית היא מקום לקדרות ולא מקום למבשלים ולא מעין להם שיתיהם להם, וראיה אחרת עוד, כי אמר אלה אינו נופל כי אם על המבשלים לא על הבית כי לא יספר באלה על אחר אלא על רבים וכאשר יהיה הרבר כן אמרו המבשלים אינו רוצה כי אם הקדרות לא המבשלים וראיה עליהם אמרו: אשר יכשלו שם משרתי הבית את זבח העם, והרמו בשם אל המבשלים אשר הם הקדרות לא אל הבית, אבל בא בית-בן

אלה ובין המבשלים הוא דחוק ואלו היה רוצה הבית היה זה בית המבשלים, והשעור אלה המבשלים כלומר הקדרות ואמרו בית דחוק (פי' ניותר). — ואת כל המקטרות הסירו (דכ"ל ל' יד), רוצה המחחות אשר היו מקטרים בהם לבעל. ונחלו מקדשיהם (יחזקאל ז' כ"ד) העקר בו הדגשות והוקל. ואפשר לומר בו שאיננו מוקל מדגשות שהיה ראוי, אך הוא בנוי על הקלות וכי מזוינו מלאים (תהלים קמ"ד יג) כמהו, אבל קלות ימך המקרה בעבור הריש, וזוהו אמרו לא יהיה משם עוד מות ומשכלת (מ"ב כ"ח); בענין שכול כמו שכול ואלמן (ישעיה ע"ז ט). והתאר ואיש דעת מאמץ כח (משלי כ"ד ה') כלומר אמיץ, ועוד והוא ממלא על כל גדותיו (דכ"ל י"ב ט"ו) ענינו וענין והירדן מלא על כל גדותיו (יחזקאל ג' ט"ו) אחד. מופעל כמו מקטר מנש (מלכי ח' י"ח) רציתי מקטר, והעיר מלאה מטה (יחזקאל ט' ט'), כלומר הטות משפט, מטות כנפיו (ישעיה ח' ה'), מוצק אחד (מ"א ז' ל"ז) יציקה אחת כלומר שהם שוים, שבעה ושבעה מוצקות (זכריה ד' כ') פרוש יציקות, יצוקים ביצקתו (מ"א ז' כ"ד). ואין מעמד (תהלים ס"ט י"ג) עקרו מעמד על משקל מוקטר כלומר ואין מעמד, ויש לנו בו פנים אחרים תראה אותם.

מפעל כמו ומיסד אבנים (מ"א ז' י') רוצה היסוד, מגפיעש משלם (נחמיה י' כ"ח), מיישר על המחקה (מ"א ו' כ"ב) כלומר על ההקק. והתאר אלופי ומירעי (תהלים כ"ה י"ד), ואסף המצרע (מ"ב ה' י"ח), ואפשר שיהיה פעול ואפשר שיהיה שם החלי עצמו.

מפעל כמו תהרגו למשהית (יחזקאל ט' ו'), מימין להר המשחית (מ"ב כ"ג י"ג), והורי נהפך עלי למשהית (דכ"ל י' ח'), ואת מוליד (דכ"ל כ' כ"ט), לחד משכיל (תהלים ל"ח ז'), וכטל משכים (הושע ו' ה'), ואני עחיד לבאר אפניו בשערו מאות השין. מפין וחרכ (משלי כ"ה י"ח) ויכנס בבנין הזה ואכן משכית (ויקרא כ"ו) משקלו מפעיל והוא המורת ההא אשר היא למד שלו, וכמהו כי מרכית העם רבת מאפרים (דכ"ל ל' י"ח) חצי מרכית (זס ט' ו'), ועוד ועד הנה מרכיתם (דכ"ל י"ב כ"ט), וממחצית בני ישראל (נמדנר ל"א ט"ז) החוין תמורת ההאין אשר הם למדי הפעלים. ויכנס בזה עוד אני מגניתם (ח"כ ג' ס"ג). והתאר והוא מעריצכם (ישעיה ח' י"ג) פי' נעריצכם כלומר אשר מאמינים עריצותם. כלב אשה מצרה (ירמיה מ"ח ט"ח) בעלת צירים והבלים, נגור מן צירים אהונוני כצירי יולדה (ישעיה כ"א ג'), ועקרו מצירה על משקל מפעיל לה כאשר נאמר וכרכב בעצמותיו מבישה (משלי י"ב ד'), אך נבנה על סצר כמו מפר אחות בדים (ישעיה ט"ד כ"ה) שעקרו מפיר. ועוד רחם משכיל (הושע ט' י"ד) בעל שכול. ועוד יתן אבל למכביר (ח"כ ל"ז ל"ח), מכביר תאר לאכל והלמד בו היא הלמד הבאה על הפעולים.

פעלתון נחש עקלתון (ישעיה כ"ח) והוא תאר נגור מן על כן יצא משפט מעקל (תקוק ח' ד'). ויבא מן העלול העין על קל"ו כנפול העין ממנו בעבור עלילותו כמו שפיפן (נחלשית ט"ע י'), וגורחו מן ישופך ראש (זס ג' ט"ו) והוא תאר גובר. ויבא על פעעל בבפל העין כמו אררט (נחלשית ח' ד'). פעועל כמו שפופם (נמדנר כ"ו ל"ח) הצוצרה ברמה (הושע כ' ח'), ואפשר שיהיה כמוהם גאואל בן מבי (נמדנר י"ג ו') ואפשר שיהיה מורכב כמו רעואל, פנאל (דכ"ל ד' ד').

פֶּעֶזְפֵּל כְּמוֹ בַּלְהֵם הַקֶּלֶקֶל (נִמְדָּנֵר כ"ח ה') כִּי הוּא אֶצְלֵי מִן נַחֲשָׁח קֶלֶל (יִחְזָקָל ח' ו').
פֶּעֶלְלוֹן כְּמוֹ וְשֵׁם אַחַת הַצִּלְפֹּנִי (דֵּה"ל ד' ג'); וְאִפְשֵׁר שִׁיהִיָּה מוֹרֶכֶב, רְצוּנִי
לֹמֵר שִׁיהִיָּה תַחֲלֹתוֹ מִן וְנָסוּ הַצִּלְלִים (ע"ה נ' י"ז) וְאַחֲרֵיתוֹ מַעֲנִין פִּנָּה
אוּ מֵה שְׂרוּמָה לָהּ.

אֶפְתָּעוֹל כְּשֶׁבֶא תַחַת הָחַו אֲשֶׁה־מוֹעַ (יֹהֲשֵׁעַ כ"ח י"ד) וּבִקְמֻצוֹת הָחַו עַד אֲשֶׁתְּאִיל
(ע"ה ט"ו ל"ג) וְאִפְשֵׁר שִׁחֲדִיָּה הַקְּמֻצוֹת בַּעֲבוּר הָאֵלֶּךְ, וְאִפְשֵׁר שִׁיהִיָּה
אֲשַׁחֲמוֹעַ מוֹקֵל מִדְּמִיּוֹן אֲשַׁחֲאוֹל.

מִפְעוֹל בַּחֲלֵם וּבְשׁוֹרֶק, וּפְתוּה הַמֶּם כְּמוֹ מַטְמוֹן, מִשְׁקוֹן, אִם יִתְגַּדֵּל הַמְּשׁוֹר
(יִשְׁעִיָּה י' ט"ו), וְהִי הַמְּבֹל (נִלְאִית ז' י"ז) בִּאֲשֶׁר כִּאֲרָנוּ בַּסֶּפֶר הַהִשְׁגָּה,
מַסְלֹל וְדֶרֶךְ (יִשְׁעִיָּה ל"ה ח'), כְּפֹת הַמִּנְעֵל (ע"ה ה' ח'), הַמָּה רַכְלִיד בַּמְּבַלְלוּלִים
(יִחְזָקָל כ"ז כ"ד), בַּמְּחַלְלִים רַבִּים (דֵּה"ל כ"ד כ"ה). וְהִתְאַר וְכָל מַעְרֻמֵּיהֶם (ע"ה כ"ח ט"ו).

נִפְעוֹל בְּשֶׁבֶר הַמֶּם כְּמוֹ מוֹמִיר לְרוּד, בַּמִּשְׁקוֹל עֶשְׂרִים שְׁקָל (יִחְזָקָל ד' י'),
מִכְשׁוֹל עֹנָם (ע"ה ז' י"ט), כְּמִשְׁלֵשׁ חֲרָשִׁים (נִלְאִית ל"ח כ"ד), וּפְרָשִׁי מִכְמָרָה
(יִשְׁעִיָּה י"ט ח'). וְהִתְאַר מִגְדוֹל יִשׁוּעוֹת מַלְכוֹ (ע"ה כ"ג כ"ח), וְכָל עִיר מִבְּחוּר
(מ"ג ג' י"ט); וְיִתְחַן שִׁיהִיָּה שְׁנֵיהֶם שְׁמוֹת. אֲבָל מִמְּגֵרֶל סוּנָה (יִחְזָקָל כ"ט י') שֶׁם
כְּמוֹ מִגְדוֹל (יִרְמִיָּה ט"ו י"ד).

נִפְעוֹל בְּשֶׁבֶר הַנֶּחֱן כְּמוֹ נִמְרָד (נִלְאִית י' ח') וּבִסְגוֹל תַּחֲחִיָּה כְּמוֹ מִי נִפְתּוּחַ (יֹהֲשֵׁעַ
ט"ו ט') וּבִפְתּוּחָתָהּ כְּמוֹ נִפְתּוּלִי (נִלְאִית ל' ח').

אֶפְעוֹל כְּמוֹ אֲגֻרָף, אֲוֹרֵעַ, אֲפֻרָחִים, אֲהַמֵּל; וּבְשׁוֹרֶק גַּם כֵּן כְּמוֹ וְאַהֲמוֹל עָמִי (מִיכָה
נ' ח'). אֲךָ אֲמַרְם וְהִי כָל יוֹדְעֵי מֵאֲחַמּוֹל (ע"ה י' י"ח) בְּרִגְשׁוֹת, נִהְגוּ כו
מִנְהַג הַרְבוּר הָאֲרָמִי. וְרֹמָה לְמִין חֲבָנִין הוּא וְהִי בִּאֲשֻׁמְרַת הַבֶּקֶר (שְׁמוֹת י"ד כ"ד),
וְאַשְׁמֹרָה בַּלִּילָה (תְּהִלִּים ל' ד').

אֶפְעֵל כְּמוֹ אֲשֶׁפֶר אַחֵר (ע"ה ו' י"ט), אֲשֶׁנֵּב (זִפְתִּים ה' כ"ח), אֲקָרָה (יִשְׁעִיָּה כ"ד י"ג)
וְהוּא הָאֵר גּוֹבֵר, רְצוּנִי אֲקָרָה, כִּי הוּא נִגּוֹר מִן כִּי אֵשׁ קִדְּהָה בִּאֲפִי (דְּנִרִּים
ל"ג כ"ג), וְהוּא בַּעֲבוּר קִדְּיוֹתָיו וְזִכּוֹתָיו. וְיִכְנָס בְּבִנְיָן הוּא אֲעֲרָה וְצִמִּיר (נִמְדָּנֵר ל"ח נ')
וְהִתְאַר אֹרֶחַ (שְׁמוֹת י"ג י"ט). וְיֵשׁ שִׁחֲחִיָּה פְתוּחָה הָאֵלֶּךְ כְּמוֹ קִרְיָה אַרְבַּע (נִלְאִית כ"ג נ'),
אֲרַפֵּר (יִשְׁעִיָּה ל"ו י"ט). אֲבִשָּׁף (יֹהֲשֵׁעַ י"ח ח'). בִּאֲשֻׁמְנִים כְּמַחִים (יִשְׁעִיָּה כ"ט י').
וְיִכְנָס בְּבִנְיָן הוּא אֹכְרָה (וִיִּקְרָח כ"ז ז'). וְכִבֵּר בֹּא בַּמִּשְׁנָה אֲחֻקָּנָה בִּאֲמָרָם (גִּיטִין
פ"ג מ"ג) הַכּוֹחֵב טוֹפְסֵי גִטִּין צָרִיד שִׁינִּיָּה וּג' מִפְּנֵי הָאֲתֻקָּנָה (נִשְׁפָּרִינוּ הַתְּקִנָּה
נִלְתָּ חֲלָף). וְיִתְחַן לֹמֵר בִּאֲזֻכְרָהּ וְאַחֲקָנָה שְׁאֵלִפִּיהֶם מוֹמְרוֹת מִן הָהִין. וְהִתְאַר אַרְבַּע
בְּמִנִּין הַנִּקְבָּה, וְאִכּוֹר (דְּנִרִּים ל"ד ל"ג) וְאִכּוֹב (יִרְמִיָּה ט"ו י"ח).

אֶפְעֵל כְּמוֹ אֲלֶסֶר (נִלְאִית י"ד ח'). וְאִפְשֵׁר שִׁיהִיָּה אֲלֶסֶר מוֹרֶכֶב כֹּאשֶׁר אֲלִיחָבָא
הַשְּׁעֻלְבָנִי (ע"ה כ"ג ל"ג) מוֹרֶכֶב.

אֶפְעִיל כְּמוֹ בַחֵי אֲכִיב (מִיכָה ח' י"ד), מַחְבֵּל אֲכִיבָה (יֹהֲשֵׁעַ י"ט כ"ט), הֵלֵא תִרְאָה
שֶׁאֲמָרוּ וְהִיָּה בְּכֹיב (נִלְאִית ל"ח ה') לְאוֹר עַמִּים אֲרִגִּיעַ (יִשְׁעִיָּה כ"ח ד'),
וְעַד אֲרִגִּיעַ (מַעֲלִי י"ג י"ט) בַּעֲנִין רִגְעִי. אֲחִיק אֵל פְּנֵי אֲחִיק (יִחְזָקָל מ"ג ג') עֲקֻרו
אֲנַחִיק כֹּאשֶׁר אֲבֹאֵר אוֹתוֹ בְּשַׁעְרוֹ בַּסֶּפֶר הַשְּׂרָשִׁים בַּע"ה. וְיֹבֵא עַל אֲפִעוֹל דָּגֵשׁ
הָעֵין פְּתוּחַ הֵפֵא וְאֵת הָאֲבִטָּחִים (נִמְדָּנֵר י"ח ה'). וְיֹבֵא אֵל אֶפְעִיל כְּמוֹ אֲדָרְעִי
(נִמְדָּנֵר כ"ח ל"ג). וְיֹבֵא עַל אֶפְעִיל כְּמוֹ אֲהִלִּי אֲפִדְנוּ (דְּנִיָּל סֵף י"ח). וְיֹבֵא עַל
אֶפְעִילוֹ כְּמוֹ אֲפִרְיוֹן (ע"ה ג' ט').

אֶפְעֻלֹן כמו אֶרְכָנִים (עזרא ח' כ"ו) [ויחכן שהאלף נוספת] והראיה ע"ו שהאלף נופלת בדרכמנים (זס ב' ס"ט ורלה לקמן דף 77) ושניהם שלשים. וכמהו מעלול העין כי ארמון נטש (ישעיה ל"ב י"ד) כי הוא נגזר מן רמה ירך (זס כ"ו י"א) והוא תואר גובר ועקרו על השלימות ארמוני ע"מ ארכון. ויחכן שיהיה עלול הלמד ושיהיה עקרו ארמיון אך יהיה מענין אחר.

אֶפְעֻלִי כמו אחסבי (ז"ב כ"ג ל"ד) ויבא על אֶפְעֻלַת כמו אנחרת (יחזקע י"ט י"ט).

אֶפְעֻעָה כפול וחסר הלמד כמו אבעבעה (שמות ט' י') והוא אצלי נגזר מן כעה והוא שענין אבעבעה בועות מענין מים חבעה אש (ישעיה ס"ד ח') כאשר

חבעה האש את המים, כי דמו מה שתעשה הרחיחה במים מהנפת לבועות, ודומה לענין הזה אמרו נבעה בחומה נשגבה (זס ל' י"ג), כי דמו צאת ההומה לחוץ מאמצעיתה לנפת הקורה במים מחום האש. ויבא על אפעלויות כמו אכוריות חמה (מזלי כ"ז ד').

יִפְעֻלִי כמו יוכבד (שמות ו' כ') יועזר (דנ"א י"ב ו') והעיקר יחזכר ויהועזר.

יִפְעֻלִי כמו יוחנן (עזרא ח' י"ב), יחזק (דנ"א י"ב ד'), יוידע (מחזיק ג' ו'), ועקרים יהונן (עזרא י' ו'), יחזק (ט"ז י"ב כ"ב) יהוידע (ירמיה כ"ט כ"ו). ויבא

על יפעלה כמו ינבהה (נמדנר ל"ב ל"ה).

תִּפְעֻלָה כמו חוגרמה (יחזקאל כ"ז י"ד).

הִפְעֻלָה כמו הכרת פניהם (ישעיה ג' ט'), רוח והצלה (אסתר ד'). ומן העלול העין והנהה למדינות (זס ב' י"ח), להנפה גוים (ישעיה ל' כ"ח) עקרים

הניחה הניפה. ומעלול הלמד הרבה ארבה (נרדאית י"ו י') עקרו הרביה, ובמשנה ורמן טעון הויה (זנחיס ס"ה מ"ח).

ש ע ר י ב.

בניני רב שמות הרבעים.

השמות הרבעים יבאו גם כן על דמיונים שונים אבל מספרם מעט מן הדמיונים השלשים. ויבא השם מהם על:

פֶּעֶל שבור הפא כמו פֶּלְדֶשׁ (נרדאית כ"ב כ"ב), פהגם (אסתר ח' כ'), בדרך שלישו (ט"ז ט' כ"ה), סרפד (ישעיה סוף כ"ה), שנאב ושנער (נרדאית י"ד

ח' ונ'), נרנהב (זס ל"ו ל"ב) הנון בזה ובדומה לו שרשיה כי לא מצאחי בדמיונים השלשים אשר גזרם ידוע פֶּעֶל; והתאר טפסר (ירמיה נ"ח כ"ב) מתרדת הגזבר

(עזרא ח' ח'): ויבא אל המשקל הזה הלמדין שלו כפולות מן מקום פא ועינו כמו בחר הנדגר (נמדנר ל"ג ל"ב), צנצנח (שמות י"ו ל"ג). ויחכן לומר במין השני מן

השמות ובדומה לו מן הפעלים שהוא שלשי ולא רצו לקבץ בין הכפלים והפריזו כינדרם. ויבא על פיעלל בחוספת יוד כמו פינחם; ואפשר שיהיה זה להשיג בנן

החמשי ר"ל נשתון (עזרא ד' ז') ואשכנו (נרדאית י' ג') וארגון (דנ"ב כ' ו'). פֶּעֶלל כמו כסלו (מחזיק ח' ח'); ואם נאמר בכסלו שהוא שלשי מוסף ומשקלו פעלו

אינו נמנע. ויבא פחוח הפא כמו וגנזכיו (דנ"א כ"ח י"א), ברכ שרעפי (תהלים ל"ד י"ט) פרנך (נמדנר ל"ד כ"ה), שמגר בן ענח (שופטים ג' ל"א); והתאר כרפס

(אסתר ח') וחכלח (שמות כ"ד ד'). פֶּעֶלל כמו ברזל, ברמל, ופרדס; ומן הבנן הזה סבכא (נרדאית י' ז'). פעליל, כמו כרמיל (דנ"ב כ' ו') שרבים (אסתר ח' כ') ורזף (תהלים ע"ו) שחצימה (יהושע י"ט כ"ב). ויבא על פעלל בפחח או בצירי

החת הלמד כמו סמדר (ז"ה ט"ו) ספרד (עונדיה ט"ו), הנמל (תהלים ע"ח ט"ו) עמלק, פזלל כמו ערפל, עמלק (ויקרא י"ח) חבצלה (ז"ה ט').

פעלול בשבא חחת הפא, רגש, הלמד כפולה בעבור הבלע למד השורש בה כמו שקערוות (ויקרא י"ד ל"ז) עקרו פעלולל בשלש למדן הראשונה מן השורש והיא הובלעת והשחים כפולות. ויבא על פעליל כמו מנפיר (ויקרא י"ח). פעליל כמו פחגיל (ישעיה ג' כ"ד). פעליל כמו שמירע (נמנדר כ"ו ל"ז); ואפשר שיהיה השם הוה מורכב. פעליל בפחתת הפא ורגשת העין כמו עכביש (ישעיה נ"ט ט') והתאר חלמיש (דברים ט' ט"ו). פעלול פתוח הפא ובוהלם או בשורק, כמו כפתר (שמות כ"ה ל"ג) רפסוד (דברים ט' ט"ו), חרגל (ויקרא י"ח כ"ב), פרעש (ז"ה ט"ד ט"ו), כרכב (שמות כ"ו ט') כרכם (ז"ה ד' י"ד), עכשוב (תהלים ק"ט ד'), קרסל (ז"ה כ"ב ל"ו), פשחור (דברים ט' י"ב) חרצבות למוחם (תהלים ע"ג ד'). והתאר גלמוד (חיוג ג' ז'). ויבא על הרמיון הוה כפול השתי למדן ממקום פאו ועינו כמו בני בקבוק — בני חרהור (עזרא ט' כ"ח). קרקר (שופטים ט' י'), ובערעור וכבנותיה (שופטים י"ח כ"ו). ויבא מקובץ הפא ולקדקד נזיר אחיו (נחלית ט"ט כ"ו), גרגרה (דברים י' ז'). ויבא בשבר הפא כמו גלבע (ז"ה כ"ח ד') והתאר גבעל (שמות ט' ל"ח). פעולל כמו בני חרומף (נחמיה ג' י'), חמוטל (מ"ב כ"ג ל"ח) מרדך בלארץ (ישעיה ל"ט). ויבא הרמיון הוה ברגשות כמו ערלם יבא (מכיל ט"ו). פעליל (הפא נחיריק) כמו כתלש (יהושע ט"ו ט'), ואפשר שהוא כמו בעלים (ירמיה ט' י"ד) ויהיה פתוחות הפא בעבור העין. פעולל מלרע, כפול ממקום הפא והעין שלו כמו ערער (דברים ט' ל"ו). ויבא על פעלל מלעיל כמו ברלח (נחלית ט'); ובפחתת הפא ורגשת העין כמו רמשק, ובשבר הפא חרקל (סס). פיעלל בשבר הפא ויור אחריה וקלה העין כמו פילגש, ואפשר שנכנסה היור הנה להשיג שמאבר (נחלית י"ד ט') וחרנפר (דברים ז' ל"ו) החמשיים. פועלל מוקל העין כמו שוחלח (נמנדר כ"ו ל"ה) ורגש העין (עזר) כמו רומשק (מ"ב י"ו י'). פועלל העין בשבא ופחת ורגשת הלמד השניה כמו ושעלבין (יהושע י"ט מ"ב). וכבר הקלו ממנו הבית והניעו העין בפחת גחל ובא רמיון אחר במקץ ובשעלבים (מ"ד ד' ט') ועוד באילון ובשעלבים (שופטים ט' ל"ה). ואין השם הוה מקובץ ולא צעננים (יהושע י"ט ל"ג) גם כן מקובץ, אך שניהם על חכונת הקבוצן כאשר אמרו לאחר מצרים, ואפרים, ומבים וחפים וחשים (נחלית ט"ו כ"ח) והמה על דמיון הקבוצן. ונאמר לבני ושמעי (שמות ו' י"ז) והם על חכונת היחוש ואינם מיוחשים. והמם בשלעבים מומרה בנון כאשר הומרה בכמהם וכמהן (ז"ה ט"ט ל"ח ומ"ח) והרם (יהושע י"ג כ"ז) והרץ (נמנדר ל"ב ל"ז). וסבר אני כי אליחבא השעלכוני (ז"ה כ"ג ל"ג) מיוחש אליו והמירו בו יור שעלכין כואו מפני שהיה כבר עליהם להקבץ שני שברים ושני יורין בו (ואפשר שאמרו בשעלכונן שעלכין והמירו היור כואו ויחשו אליו השעלכוני) והוא יותר ראוי מכל מה שנאמר בו, והוא מה שזורה ששעלכין איננו מקובץ והשאירו הנון והואו בו ביחוש כאשר השאירו בחצרון כשיחשו אליו ואמרו החצרוני (נמנדר כ"ו ז'). פעלל כפול ממקום פא ועינו יירש הצלצל (דברים כ"ח מ"ב). פעללל כפול כמו רעמסם (שמות י"ב ל"ז), האחת משני הלמדן שלו כפולה. ואפשר שיהיה כן להשיג בנן חתפנים (מ"ח י"ח י"ט) החמשי, ויש שיניעו העין הוואת הגוה ויאמרו רעמסם ויהיה אז על דמיון שעטנו אלא ששעטנו חמשי.